

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Odgovorni urednik Tene Gosičnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33 — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 616-T-181. — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Okrožni javni tožilec Leon Perhavec

Pomanjkanje državljsanske zavesti, slaba kontrola in prikrivanje so glavni vzroki porasta gospodarskega kriminala

V zvezi z vedno pogostejšimi primeri gospodarskega kriminala, o katerem se v naši javnosti v zadnjem času veliko razpravlja, smo se obrnili na okrožnega javnega tožilca v Novem mestu tovariša Leona Perhavca in ga prosili za razgovor o vzrokih čestih pojavov te vrste kriminala. Iz razgovora z njim posnamemo:

Razpravljanje o gospodarskem kriminalu se je v zadnjem času preneslo na organizacij SZDL, kakor tudi na razne oblastne organe. Vse to dokazuje, da je ta pojav družbene politični problem, ki nujno mora zanimati vse delovne ljudi. Sovražnik socialističnega razvoja je že spoznal da z neposrednimi napadi na temelje naše družbene ureditve ni moče zavreti njenega razvoja. Zato je prenesel svojo borbo na področje kriminala, kjer skuša zavirati naš gospodarski napredek.

Razumljivo je, da je gospodarski kriminal močnejši v industrijsko razvitejših krajih, vendar se je tudi v naših dolenskih okrajih, ki so v primeru z drugimi okraji gospodarsko zaostali, v letu 1952 in letšnjih prvih mesecih nevarno razbomžilo. Čeprav ne moremo govoriti o naraščanju splošnega kriminala, je gospodarski kriminal v porastu in zavzema precejšen obseg. Na področju Dolenske je bilo v letu 1952 izmed vseh oseb, ki so bile poklicane na odgovor pred sodišče zaradi kaznivih dejanj, kar 27 % takih, ki so se zagovarjale zaradi gospodarskega kriminala.

Zaradi tatvin in poneverb 5 milijonov dinarjev škode

Gospodarski kriminal se pojavlja v obliki tatvin, utaj, poneverb preko nevestnega poslovanja do najrazličnejšega prekupčevanja z lesom, živino in pod. Vse to vodi po eni strani do zniževanja življenjske ravni poštenih delovnih ljudi, po drugi strani pa povzroča občutno denarno škodo našemu gospodarstvu. S tatvinami, utajami in poneverbam je bilo lani povzročeno gospodarstvu Dolenske za skoraj 5 milijonov dinarjev škode — to je v tistih primerih, kjer je bila škoda ugotovljena in so bili storilci obsodjeni na povračilo. K temu moramo pristeti še vrsto primerov, kjer ni bilo škode, ker so se stvari dobile pri storilcih in se jim odvezle. Dostikrat se škoda ne da ugotoviti iz različnih vzrokov, gre pa prav tako v težke milijone.

V lastnem podjetju je kradlo 54% obtoženih oseb

Vzrokov za porast kriminala te vrste ne moremo iskati le v premali kaznovani politični sodišči, kajti v nekaterih primerih so bile izrečene tudi najhujše kazni, ki jih dopušča zakon. Tako je bila na primer uslužbenka Narodne banke v Kočevju Stanceričeva obsodjena zaradi poneverbe 750.000 din na dosmrtno kazen strogega zapora, uslužbenec KLO Dvor, Ciril Jordan, pa za poneverbe na 5 let strogega zapora. Vzroke moramo iskati največkrat v premalji zavesti delavcev in uslužbencev. V letu 1952 in v letošnjem

prvem četrtletju je bilo obsodjenih zaradi tatvin in poneverb na škodo družbenega premoženja 54 % takih ljudi, ki so kradli in poneverjali v podjetjih in ustanovah, kjer so bili uslužbeni.

Drugi vzrok je v pomanjkanju vsakršne kontrole s strani vodstva podjetij in zaradi prevelike domaćnosti. Imamo značilen primer tatvin v Tkalnici MLO Novo mesto, ki so se vrstile skoraj vse leto in je en sam delavec pokradel blaga v skupni vrednosti nad 300.000 din. Pri tako majhnem podjetju bi morali tatvine odkriti, če bi imeli količnik kontrole nad zalogami blaga.

Zelo malo je primerov, da bi podjetja sama odkrila kriminal. Skoraj vedno ga odkrivajo prikomercialni organi. Niso redki primeri, da skušajo kolektivi z raznimi sklepi omogočati nezakonito okoriščenje posameznika kot je to primer v Mestni klavnic v Novem mestu, kjer je celoten kolektiv odobril upravniku izplačilo provizije, čeprav je vedel, da je to nezakonito.

Tudi revizijska služba je prešibka

Kako pomanjkljiva je revizijska služba pove primer Jankoviča, po

slovodje občinske trgovine v Skocjanu, ki je v kratkem času poneveril 400.000 din, ne da bi mu kdorkoli prišel na sled. Naša revizijska služba nastopi šele takrat, ko je kriminal že nastal in potem samo še ugotavlja škodo. Šibkost revizijske službe je zlasti očitna pri poslovanju v kmetijskih zadruožah. Ta služba bi morala biti preventivnega značaja, to je, da z redno kontrolo prepreči pojav kriminala, ne pa da ga potem samo ugotavlja. Marsikje skušajo kriminal utajiti, da ne bi trpel ugled podjetja ali posameznika v kolektivu.

Proti gospodarskemu kriminalu se moramo boriti z vsemi sredstvi in ne samo s kazenskim progonom. Tudi tu velja pravilo, da je bolje zlo preprečevati kot pa ga potem preganjati. To je predvsem naloga množičnih organizacij, kajti v našo mlado industrijo prihajajo ljudje, ki nimajo skoraj nobene proletarske zavesti. Slaba ali nikakršna kontrola ter škodljiva domaćnost in drugi taki pojavi nebudnosti samo ustvarjajo ugodna tla za razrast gospodarskega kriminala. Proti temu pa se mora boriti družba kot celota z vsemi sredstvi.

Savinškov „TALCA“ v Novem mestu

Kogar danes zanese popolni korak skozi Novo mesto, se začuden ustavi na Vratih. Po široki tlakovani cesti teče vsa kodernevi promet, ki ga od časa do časa preseka ostra sirena velikih avtobusov ali osebnih avtomobilov, s katerimi se številni tuji vozijo v osrčje Jugoslavije ali pa se vračajo v svojo domovino. Na robovih ožine na Vratih in na Kidričevem trgu pa nenehno pojodieta kamenarjev in vrve zidarji in ostali delavci, ki urejajo in dopolnjujejo stare oporne zidove, urejajo ceste, odvažajo odvisevan material in podobno. Vrata dobivajo svojo podobo in bodo dostojen okvir vsega, kar misli Novo mesto v tem okolju zbrati in postaviti v spomin vsem, ki so žrtvovali najdragocenejšo, kar so imeli — svojo kri in življenje — da domovina v svobodi živi in raste.

Na vogalu opornikov ob Kresitji je že vlit betonski temelj, na katerem bo stal iz mogotnih kamenitih kvadrov sestavljeni podstavek za prvega izmeničnega spomenika, za »Talca«.

Jakob Savinšek, mladi ljubljanski kipar, je s pravim vzdušjem in občutjem ter mojstrsko veščino oblikoval vzorno lepo telo mladega junaka v trenutku, ko se, privezan ob morilski kol, ruši pod svintenkami fašističnih osvajačev naše zemlje in našega ljudstva.

Pa tudi v tem zadnjem hipu,

ko že beži življenje od njega, živi v njem se ves upor, ki ga označuje v zadnjem naponu nabrekli mišičevje. Njegova glava še ni omahnila na prst, v njegovem obrazu ni nikake predsmrtne groze, iz prsti mu ne vre krik obupa. Uporno se proži glava in tesno zaprte ustnice razodevajo nezlomljeno duha. Leвица je še trdno stisnjena v pest, med tem ko se na desnici v nastopajoči smrti že prožijo prsti kot v zadnjo zaobljubo in zadnjo prisego svobodi, za katero daje svoje življenje.

Spomenik bo odkrit 22. junija, s čemer bo Novo mesto počastilo državni praznik Slovenije.

Samo razpravljanje je premalo treba je preiti k dejanjem

V nedeljo 14. junija je bil v Novem mestu redni letni občni zbor Zveze borcev novomeskega okraja.

Število članstva je v enem letu naraslo za 374 novih članov, tako da je sedaj v okraju 5.787 članov Zveze borcev. Poleg okrajnega iz 23 občinskih odborov ZB obstajajo še 32 pododborov. Lani se je delo v organizacijah odražalo zlasti pri posameznih manifestacijah, prslavah in v sodelovanju pri partizantskih patrolah. Občinski odbori ZB so dali več predlogov za občinske pravne. Napravljen je bil popis partizantskih otrok in socialno šibkih družin, vendar ta popis ni popoln, vsaj v nekaterih občinah ne, in je potrebno podatke ponovno preverjati. Posamezni odbori so se zadovoljili celo s tem, da so poslali samo nekakšna priporočila brez utemeljitve.

Kakršna prejšnja leta, tako se je tudi na letošnjem občnem zboru velikokrat o skrbi za partizantske družine. Govora je bilo o zbiranju zgodovinskega gradiva za Dolenjski muzej.

Razpravljali so o slabostih v delu organizacij, saj na primer obč. odbora Dol. Toplice in St. Jernej niti niti občnega zbora nista izvedla, in o podobnih napakah. Bilo je tudi govora o dodajenju kredita za obnovo vojnim oskudovancem, pri katerem se prav tako delajo napake, kar vse kaže na nedelavnost nekaterih organizacij in posameznih borcev. Občinski odbor Trška gora je na primer odkril, da je kar 8 neupravičencev prejemalo invalidsko podporo, čeprav nimajo pogojev niti za članstvo v ZB!

Cas je, da bi organizacije in posamezni člani Zveze borcev pršli od stalnega razpravljanja, registriranja napak in slabosti ter ugotavljanja, kaj je potrebno, ki delu in da bi organizacija Zveze borcev postala tista najbolj borbena sila, ki bi sprotila reševala na revolucionarni način vse krivice. Le tako bo postala najzvestejši in najbudnejši čuvar pridobitve narodno-osvobodilne borbe. To pa je tudi njena glavna naloga. Pr.

Živahni zbori SZDL v Beli krajini

V Beli krajini so bili pred dnevi zaključeni občni zbori vaskih organizacij Socialistične zveze delovnega ljudstva. Kakor je predvideno, bo okrajna konferenca 28. junija.

Navzile neprimernemu času in razmeroma slabim pripravam so bili občni zbori v nekaterih osnovnih organizacijah prav živahni in stvarni. Ljudje se vedno bolj zavedajo, da je sestanek ali občni zbor SZDL tisto mesto, kjer se lahko vsak o vsem pogovori in da prav tu prihajajo do polnega izraza mišljenja posameznikov in predlogov za naše gospodarstvo, kulturno-prosvetno in idejno politično delo.

V organizaciji I. terena v Crnomlju so med drugim razpravljali o potrebni razsvetljavi posameznih sektorjev mesta, o očiščenju ceste ter ureditvi mestnega parka. Izrazili so tudi željo, da bi bil čim prej sklican zbor volivcev. Skladišče »Koteksa« je na neprimernem kraju, kar so že večkrat ugotavljali. Ljudski odbor mestne občine je že izdal odločbo o preselitvi skladišča, vendar to do dneva občnega zbora še ni bilo izvršeno. Člani so kritizirali neigijensko okolico pri mestni pečarji. Tik za pekarstvo je namreč dvorišče s svinjaki. V Crnomlju so člani spet ugotovili, da ni nobenega prostovoljnega dela, s katerim bi Crnomljani lahko veliko pripomogli k lepšemu izgledu mesta. V načrtu je gradnja doma Franca Rozmana Staneta, vendar se ne morejo zediniti, kje naj bi dom stal.

Tudi v metliški občini so bili občni zbori SZDL vsaj ponekod dobro obiskani. Na teh so predvsem razpravljali o gospodarskih problemih. Delo občinskega ljudskega odbora ni povsem zadovoljivo, kar je prav gotovo tudi posledica prejemne pomoči SZDL ljudskemu odboru.

Novi odbori SZDL bodo morali vse bolj živo prijeti za delo kot so dosedaj. Od skupnega dela ljudskega odbora in odborov SZDL je odvisen vsak uspeh kraja in občine.

Na Sinjem vrhu je bila udeležba slaba, vendar so se pogovorili o važnih gospodarskih zadevah. Pri njih je veliko neplodne zemlje, ki ni še donosna. Izrazili so željo, da bi prišli strokovnjaki, pregledali sestav zemlje in predlagali, kaj napraviti, da bi tudi ta dajala dohodek.

POPIS ŽIVINE

Od 1. do 5. julija bo na ozemlju FLRJ popis živine po stanju z dne 30. junija 1953. Število gospodarstev, ki jih bo zajel popis in način popisovanja, bo predviden s posebnim navodilom. V odloku Odbora za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta je rečeno, da bo priprava, organizacija in popis vodil Zvezni zavod za statistiko in evidenco, ki bo izdal tudi potrebne obrazce in navodila. Okrajni ljudski odbori pa morajo dati zavodov za statistiko in evidenco na razpolago potrebno število uslužbencev.

Vida Tomšič o organizacijskih spremembah in nalogah ženskih organizacij

Predsednica AFZ Jugoslavije izv. Vida Tomšič je v svoji izjavi za tisk in preko radia Beograd nakazala nekatera najvažnejša naloge, ki stoje pred organizacijo AFZ. To vprašanje bo tudi glavno področje dela IV. kongresa AFZ Jugoslavije, ki bo 26. in 27. septembra letos.

Tov. Tomšičeva je poudarila, da smo od zdujnega kongresa žena 1950. leta napravili v političnem življenju pomemben korak naprej v socializem: ustvarjena je bila Socialistična zveza delovnega ljudstva kot organizacija vseh državljanov. Obstoj splošne enotne množične organizacije pa zahteva tudi reorganizacijo ženske organizacije in spremembo načina dela pri vzgoji žena. Napačno bi bilo danes ločiti vzgojo žena

od splošne politične dejavnosti SZDL, temveč je treba nasplošno stremeti za tem, da se žene čim bolj vključijo v organizacije Socialistične zveze. Že na zadnjih kongresih Zveze je bila povdarjena potreba po vključitvi žena v Socialistično zvezo. Kot rezultat tega so se ponekod že pokazale težnje za ustanavljanje posebnih sekcij žena pri okrajnih in drugih vodstvih SZDL.

Obstojača misljenja, da danes ni več potrebna enotna ženska organizacija s popolno strukturo. Zastopniki tega mišljenja poudarjajo, naj se žene bolj vključijo v delo organizacij Socialistične zveze. Za to naj skrbi tudi njihova sedanja organizacija, odnosno njene sekcije. Precej razširjeno je tudi mišljenje, da naj žene ustanovljajo svoje lokalne organizacije brez teritorialnih meja in z lastnimi imeni. To naj visi od žena samih. Zene se lahko vključijo tudi v društva prijateljev mladosti Rdečega križa. Ostale množične organizacije pa jim ne spadajo pri tem.

Glavni cilj je najti način, kako se naj bolj uveljavijo in rešijo družinske, prosvetne probleme. Poleg ženskih organizacij stajala samo zveza

sebna organizacija. S tem v zvezi obstaja predlog, da se naj AFZ na IV. kongresu spremeni v Zvezo žena ali pa Zvezo ženskih organizacij. Ne gre torej za enotno organizacijo, temveč za zvezo raznih vrst ženskih organizacij z raznimi imeni. Vsaka od teh organizacij pa bi se naj kolektivno vključila v SZDL.

Ob koncu je tov. Tomšičeva dejala, da razpravljati tudi o najkvalitetnejšem delu — o rosnih vasi.

Od tedna do tedna

Naš pregled bi lahko domeslovili tudi od Sing Man Rijeveh korejskih pustolovčin do posledic vzhodnonemških krvavih dogodkov. O teh doeh zadevah se na zunanje-političnem področju največ govori, hkratni pa povezujejo še kopico drugih mednarodnih problemov.

Na pagu podpisu premirja na Koreji, je v starikavi južnokorejski predsednik Sing Man Ri pristopil prav zločinkega dejanja: spustil je iz taborišč ujetnike, ki se počepi reparirati. To je severno izzvalo ogroženje kitajskosovjetske vojske, se je sicer polegla, z velikimi žrtvami seveda in s prelito krvjo berlinskih delavcev, proti katerim so šli ruski tanki, toda posledice bo Moskva še bridko občutila, zlasti ker je ta dogodek precej škodil njihovim takorimenovanim mirovni ofenzivi. Precej prizadevanj bo še treba, da bo po berlinskih dogodkih Moskva mogla nadaljevati po tiri, ki si ga je priborila s korejskim popučenjem. Niti najnovejša omilitve diplomatskih omejitev v Moskvi ni še vsega rešila. Tudi bermudska konferenca je precej zgubila na zanimivosti, ker so zagovorniki novee sovjetske linije prav tako razočarani in bodo za stopniki zabodnih sil moralni zelo previdno določiti svoje stališče na Bermudih, če se res bočje v bližnji bodočnosti sestati s predstavnikom SZ.

Vstaja vzhodnonemškega ljudstva, ki je pokazalo zobe sovjetski okupaciji, se je sicer polegla, z velikimi žrtvami seveda in s prelito krvjo berlinskih delavcev, proti katerim so šli ruski tanki, toda posledice bo Moskva še bridko občutila, zlasti ker je ta dogodek precej škodil njihovim takorimenovanim mirovni ofenzivi. Precej prizadevanj bo še treba, da bo po berlinskih dogodkih Moskva mogla nadaljevati po tiri, ki si ga je priborila s korejskim popučenjem. Niti najnovejša omilitve diplomatskih omejitev v Moskvi ni še vsega rešila. Tudi bermudska konferenca je precej zgubila na zanimivosti, ker so zagovorniki novee sovjetske linije prav tako razočarani in bodo za stopniki zabodnih sil moralni zelo previdno določiti svoje stališče na Bermudih, če se res bočje v bližnji bodočnosti sestati s predstavnikom SZ.

Semič in Vinica precej pred Metliko in Črnomljem

Neredno plačevanje davkov resno ovira gradnjo v Beli krajini

Zadnje čase plačevanje davkov v črnomljskem okraju močno šepa. Skupno z zaostanki iz leta 1952 in letošnjimi predpisi dolgujejo davčni zavezanci okrog 30 milijonov dinarjev. V zaostankih prednjači Metlika, ki se »postavlja« z lanski dolgov in s polovično poravnano akontacijo za leto 1953, rko pa ji podaja Crnomelj, kjer so vprašanje pobiranja davkov prav tako zanemarili. Nasprotno pa imata n. pr. občini Semič in Vinica poravnano vsvo prvo akontacijo za l. 1953.

Neredno plačevanje davkov resno ovira redna javna dela, ki jih je letos predvidel okrajni ljudski odbor. Občine so prepustile glavno breme davčne izterjave uslužbencem okrajne uprave za dohodke. Zelo samostojno dela občina Predgrad, pa tudi na Vinici se odborniki resno zanimajo za redno vplačevanje davkov. Če ne bodo pobrani davki, tudi ne bo sredstev za komunala in ostala javna dela.

Med največjimi zaostankarji so zasebni obrtniki, ki so na splošno precej slabši plačniki kakor kmetje! Samo v Crnomlju dolgujejo obrtniki nad 900 tisoč dinarjev!

Izterjavo davkov bo treba v Beli krajini, prav tako pa seveda tudi v mnogih drugih dolenskih občinah, vzeti resno v roke. Od davkov je odvisno redno poslovanje občin in okrajnih ljudskih odborov, v nemalini meri pa tudi gradnje in razna javna dela.

V Jurjevici p o napredki

13. junija je bil v Jurjevici pri Ribnici polletni občni zbor kmetijske zadruge. O plodnem delu KZ Jurjevica smo v našem listu že večkrat poročali. Tudi tokrat se je videlo, da gre zadruga krepko naprej. Uspeh jurjeviške zadruge pravilno ocenila tekmovalna komisija pri Glavni zvezni v Ljubljani, ki je lagala, naj se zadruzi kot boljši na Kočevskem podeli narna nagrada v znesku dinarjev.

Zadruga v Jurjevici, ki sega tri vase: Jurjevico, Breže, je zajela v članski odstotkov gospodarstev r

VREME

za čas od 25. junija do 5. julija: Sredi tekočega tedna krajevne nevihte, sicer do konca tedna lepo vreme. V začetku prihodnjega tedna 2 dni nestalno vreme s padavinami, nato do konca tedna lepo vreme.

Zatiranje koloradskega hročča letos ni zadovoljivo!

Okužbe po koloradskem hročču so vsak dan številnejše. V prihodnjem času moramo računati na še močnejše okužbe, ker so bili dosedanj pregledi zaradi vremenskih razmer slabi in bo v kratkem času nastopil že drugi zarod. V novomeškem okraju je do sedaj prijavljenih okrog 150 okuženih parcel. Golovo je, da vse okužbe se niso odkrile. Pri posameznikih lahko se opazimo, da se ne zavedajo nevarnosti, ki jo povzročajo nepravilno odkrite okužbe. Hročča ne homo zatril, ker je že tako močno razširjen, dolžnost vseh pa je, da ga sproti uničujejo z obratjem in s pomočjo škropljenja in zapraševanja. Vsi pridelovalci naj računajo na to, da bo potrebno krompirjeve nasade v nekaterih področjih že letos obvezno škropliti in zapraševati. Druge pomoči pri močnih okužbah ni.

Letošnja akcija zatiranja ima razne pomanjkljivosti. Pri množičnih pregledih zelo nagaja stalno deževje od sredine maja dalje. Zaradi tega pregledi niso redni, pa tudi sicer je težko izvrševati pregledne premo. Krh njih. Po drugi strani nekatere splošne kmetijske zadruge niso posvetile tej akciji nobene pažnje. Kljub temu, da so bile pravočasno obveščene, niso imele do odkritja okužb na zalogi kemijskih sredstev. Sebe po odkritju okužb so uvideli, da je treba nekaj pokreniti kot n. pr. KZ Smarjeta, Otočec in s naročilo kmetijska sredstva. V tem času so morali kmetovalci iskati sredstva pri sosednjih zadrugah. Da v bodoče ne bo nikjer primanjkovalo kmetijskih sredstev in zaprašilcev, je dolžnost upravnih in nadzornih odborov splošnih kmetijskih zadrug, da poskrbe za pravočasno naročilo sredstev in aparature v zadostni količini in številu.

Ni manj važna naloga imajo vsi lastniki krompirja. Njihova dolžnost je, da pravočasno ugo-

tove okužbo. Popolnoma je zgrešeno mnenje, da bodo odkrivali okužbe množični pregledi. Množični pregledi so samo kontrola dela posameznikov. Pri kmetovalcih, kjer ob prisilki množičnega pregleda odkrijejo večje okužbe, ki so starejšega datuma, je nujno potrebno pričeti z uporabo kmetijskih mer. Vsak kmetovalec je dolžan, da okužbo takoj prijavi občinskemu ljudskemu odboru in naj takoj poskrbi, da bo izvršil škropljenje ali zapraševanje. Vsi občinski ljudski odbori so prejeli dovolj navodil glede zatiranja hročča s kemijskimi sredstvi.

Bojazen pred uporabo arzenatov pri škropljenju je nepotrebn, potrebno je samo s škroplivom pravilno ravnati. Arzenat je strupen in zato je treba paziti, da ne pride škroplivo v roke otrokom, da pri uporabi škropliva ne jemo in kadimo ter da škroplivo ne pride v dotik s krmo. Delovanje arzenatov je zelo učinkovito; listične in hroščoligne, čim poučijejo listje krompirja, ki je poskropljeno s škroplivom. Če

zdržimo v škroplivu še bakreno apno ali modro galico, hkrati tudi preprečujemo pojav krompirjeve plesni, ki se bo letos zaradi stalnega deževja močno razširila.

Uspeh v zatiranju bo učinkovit le na ta način, če bodo vsi kmetovalci upoštevali navodila. Vsako zatiranje okužb je škodljivo za okolico in bo v bodočih mesecih zahtevalo le še več dela. Nekaterim ni prav, da morajo v letošnjem letu plačevati kmetijska sredstva. Naj samo primerjamo, koliko plačajo letno za modro galico, ki jo porabijo v vinogradih, pa bodo videli, da so izdatki za škropljenje krompirja zelo nizki. Kljub temu je krompir mnogo koristnejši, ker je osnovna hrana za ljudi in za potrebe prašičev. Okrajni ljudski odbori so do letošnjega leta dali le kemijska sredstva brezplačno. Ker so pa okužbe tako številne, je edino pravilno, da vsakdo plača škroplivo sam. Če hoče imeti manj izdatkov, naj vsakdo pravočasno odkrije okužbe.

BREZ SILOSA NI DOBRE KMETIJE!

ZNANI KMETOVALEC FRANC DOLINSEK PRAVI:

V jeseni sem pisal, kako sem napravil silosne jame in s čim vidim, se kmetovalci za silose zelo zanimajo. Marsikdo je že prišel pogledat, kakšne so jame in kako živina to žre. Zato bom na kratko opisal, kako krmim s silosno krmo.

Vzemimo primer: dve kravi, teži 400 do 450 kg, dobita en koš rezanice (10 kg) in en koš

silaže (20 kg). To dam dvakrat na dan. Ena krava dobi dnevno 10 kg rezanice in 20 kg silaže. Tako sem krmil živino vso zimo, krave pa so mlečnost obdržale tako kot tedaj, ko so bile na pašji. Živina se na silažo tako navadi, da se kar trga za njo.

Da je silosna krma res dobra, je dokaz, da jo jedo tudi konji, če se navadijo nanjo. V zadnjem članku sem opisal silosne okrogle jame, narejene iz betona. Krma se pokriva z zemljo. Danes sem preizkusil štiriokratni silos, ki sem ga imel nad zemljo. Narejen je iz kamna in ometan z apneno malto. Krma je pokrita s plevmami in obtežena z drvmi. Tudi ta se mi je dobro obnesel. Zato objavljam, kako sem ga pripravil.

Pri listnici sem imel dva napoli zidana svinjaka. Ker ju nisem več potreboval, sem še nekaj dozidal in dobil silos 3x2, visok pa 2 m. Za napolnitev sem porabil šest voz sveže krme. Ta silos je zidan s kamnom in ometan z apneno malto, vogali pa so zaokroženi. Da bi pokrtil krmo z zemljo, je bilo precej težavno, zato sem se odločil za tale način:

Na krmo sem nanesel za en

komolec na debelo ječmenovih plev. Nato sem ves prostor pokril z deskami. Na deske sem naložil en kubični meter klanih metskikh drv. To se mi je prav dobro obneslo, krma se je dobro usilirala. Marsikateri kmetovalec, ki je opazoval silosne jame, se je izgovarjal, da bi naletel na talno vodo, če bi kopal v globino, drugi je spet rekel, da ima trd svet, ki se ne da kopati itd. Sedaj pa sem ugotovil, da je nadzemski silos seziden iz kamna in ometan z apneno malto, prav tako dober. Krma, pokrita s plevmami in deskami ter obtežena z drvmi, se dobro sklisa in ne plesni.

Nekateri se izgovarjajo, da nimajo snovi za silos. Jaz pa pravim, da z dobro voljo vse gre! Veliko posestnikov je, ki imajo travnike daleč od doma. Seno kosijo pozno, da je prezrelo. Tudi z otavo čakajo, da jo težko posušijo. Če bi seno in otavo pokosili ob pravem času, bi jim zrastle otavič za silos. Imeli bi trojno korist: dobro seno, dobro otavo ter otavič za zimo kot svežo krmo.

Kmetovalci, ki imajo travnike blizu doma, lahko po zgodnji košnji posejo na travnikih in živine ni treba krmiti v hlevih z njivskimi krmilkami rastlinami. To je predvsem detelja, krmiska koruza, trava, ki jo kosimo po mejah itd. Vse to lahko spravimo v silos. Največ silosne krme dobimo, če posejemo dosti zelene krmiske koruze po strniščih. Posejmo manj ajde in manj repe, pa več zelene krmiske koruze. Ajda večkrat ne obtrdi in dobimo nazaj samo seme, z repo pa je dosti dela. Koruza nam da največ! Brez koruze ni silosne krme, brez silosa ni dobre kmetije.

Franc Dolinsek

V NEDELJO 28. JUNIJA VSI NA ZNANE konjske dirke v Sentjerneji!

Ljudske tehnike v Mokronogu: kmetijski silos. — Mokronoška kmetijska zadruga, ki ima preko vsakega posestva na prijetno, od zadnje čase razvila živinohodno delavnost. Silos je vseh ukrajev ugodno vpliva na delo in rast teh posebej dobro deluje semenski oddelki odbora. Letos pričakujejo, da jim vsajena sena semenskega krompirja damicam, ki so v času najhušjeg trpljenja našega naroda čutili z nami. Zato 29. junija vsi na proslavo občinskega praznika Gotne vas!

Proslava pri Badovincu pod Gorjanci

Proslave občinskega praznika 29. t. m. pri Badovincu (Zaju) se bo, kot smo izvedeli udeležilo tudi več borcev Gorjanskega in Belokranjskega odreda, ki so na ta dan slavili leta 1942 veliko zmago nad fašisti. Znanih nam je 28 še živih borcev, ki so bili na proslavo še posebej povabljeni in nam bodo sami opisali takratno borbo. Pričetek slovesnosti bo ob 10. uri dopoldne.

Na popoldanskem rujanju bodo marsikateremu borcu po dolgi letih stisnili roko, prav tako pa tudi našim vrlim mamicam, ki so v času najhušjeg trpljenja našega naroda čutili z nami. Zato 29. junija vsi na proslavo občinskega praznika Gotne vas!

Svoj načrt o klerikalnih avtonomijah v Jugoslaviji je Vatikan razkril tudi v evropski javnosti. Pariški časopis »Le Petit Parisien« je 3. aprila 1919 objavil razgovor svojega dopisnika s kardinalom Gasparrijem, vaticanskim tajnikom, ki mu je izjavil, da jugoslovansko vprašanje ni enostavno. Za Slovence in Hrvate je kardinal Gasparri navseroval avtonomijo republikanske oblike ter naglasil svoje obžalovanje, ker je Antanta razkosala katoliško Avstro-Ogrsko.

Zaradi svojih avstrofilskih grehov so se Slovenci in hrvaški škofje ob razpadu Avstrije za nekaj časa potuhnili, postali nevarno skromni v svojih zahtevah, računajoč na popolno ločitev Cerkev od države, in se razglasili za največje Jugoslovane. Na svoji konferenci v Zagrebu od 27. do 29. novembra 1918 so »radostno pozdravili zedinjenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno neodvisno državo« in hkrati izrazili nado, da bo nova država priznala pravice katoliške Cerkve ter sklenila konkordat. Nadalje so se škofje izrekli za potrebno agrarno reformo veleposestnikov, tudi cerkvenih, in obljubili strpnost do ostalih ver. V vdanosti izjavi papežu so Benedikta XV. prosili za blagoslov mladi Jugoslaviji in se izrekli za bogoslužje v narodnem jeziku. (Ljubljanski škofjski list 1919, št. 1.)

Te resolucije in poročilo o položaju, ki ga je zahteval nuncij na Dunaju, je škof Jeglič 9. decembra 1918 poslal v Vatikan po osebnem papeževem zaupniku benediktincu p. Bastienu. Toda iz Vatikana je namesto blagoslova in priznanja nove države prihajalo sovražno pisanje katoliškega tiska.

Zaradi take politike Vatikana so se jugoslovanski škofje od 15. do 20. julija 1919 znova zbrali v Zagrebu, kjer so sklenili: »izdelati statut za avtonomijo glede šolstva in cerkvenega imetja; ponovno prositi sv. Stolico za potrditev privilegijev staroslovanske službe božje za vso državo SHS; prositi, da se čim prej sklene pogodba (konkordat) s sv. Stolico...« (Lj. škof. list 1919, št. 8.)

S sklepi škofovske konference sta škofa dr. Jeglič in dr. Barič odšla v Beograd, kjer sta ju sprejela regent Aleksander in ministar za vere, ki sta Jegliču obrazložila napete odnose med Vatikanom in Jugoslovijem. Nato se je Jeglič kot posredovalec odpravil v Vatikan, kjer ga je 24. avgusta 1919 sprejel papež Benedikt XV. Kaj mu je papež dejal o sovražnem pisanju katoliškega tiska v Italiji proti Jugoslaviji, Jeglič piše:

»Rekli so mi (papež), da s temi listi niso v nobeni zvezi, le toliko pazijo, da ne pišejo veri nasprotno. Kardinal Scapini mi je isto rekel in dodal: Kako bi mogli mi braniti listom, da ne bi podpirali vlade v njenem narodnem prizadevanju. Italijani so prepričani, da jim je za življenje vsekako potrebno jadansko morje, isto velja Gorici in Trstu, za katere osvoboditev so se že 20 let pripravljali...«

Tako je škof Jeglič 28. avgusta 1919 zapisal v svoj dnevnik. Svoje razgovore v Vatikanu je 30. avgusta 1919 še podrobneje opisal v »Slovcu«. Tam je omenil papežev izjavo, da države SHS ne more službeno priznati, dokler ni sklenjen mir. Nato pa je o »neslužbenem Rimu« priznal:

»Mnogi dostojanstveniki, duhovniki in laiki, so pa ris navdušeni za italijansko narodno (t. j. imperialistično — op. F. S.) politiko. Prepričani so, da je Adrijsko morje za obstanek Italice neobhodno potrebno; ravno tako mislijo o Goriški in Istri. Boje se, da jim bo ujedinjena Jugoslavija vedna nevarnost. Za duhovniške kroge pride v poštev še nepotreben strah, da se bomo katoličani v srbstvu kakor v velikem morju potopili. Zato ni čudno, da prihajajo v liste vesti, da celo visoki cerkveni dostojanstveniki govore proti jugoslovanskemu ujedinenju...«

Kako me je bolelo, ko sem vse to gledal in opažal...«

Vatikan je šele 6. novembra 1919 formalno priznal državo SHS, ker se je prepričal, da so propadli njegovi protijugoslovanski načrti. Vendar pa se njegovo stališče do jugoslovanske države tudi s tem ni mnogo spremenilo.

Slovinci

ovenske klerikalne voditelje di javno in okrito priznal tega lista« leta 1919:

ti sredi meseca oktobra ovito hitro širiti gibanje naših vodilni krogi, so čakajmo

kana ter Vatikan Narodni, da ena kroje, str. pisal

S. Ju- za ko se ne v. v. »

Resno opozorilo našim vinogradnikom

Vsi prav dobro vemo, da je eden izmed glavnih vzrokov nizkih pridelkov v našem kmetijstvu velika razširjenost različnih bolezni in škodljivcev. Proti marsikateri nevarni bolezni ali škodljivcu se sploh ne borimo, bodisi iz objektivnih ali subjektivnih razlogov, kajti borba ni ravno poceni in enostavna, po drugi strani pa si še vedno ne damo dopovedati, da so pravočasni učinkoviti ukrepi najboljši in najbolj poceni. Naši sadjarji vse bolj spoznavajo, da brez škropljenja ne bodo mogli rešiti sadnega drevja. Naš vinogradnik

Poletno zatiranje ameriškega kaparja je letos posebno važno

Letošnje splošno zimsko škropljenje jablan in hrušk z rumesanom in trajno deževje spomladi je zelo prizadelo ameriškega kaparja, ki se je v lanskem vročem poletju precej razširil. Sedaj sredi junija, se še ne opazuje okužbe mladih plodov z značilnimi rdečimi kolobarčji okrog novega prisašanega kaparja letostnega prvga rodu. Takšne okužbe na plodovih so bile n. pr. vidne že v prvih junijskih dneh lanskega leta. Tudi na vejicah še ni opaziti gibljive listične kaparja, pač pa se vidi številne belkaste pegice, kjer je bil v preteklem letu kapar in povzročil pordečenje lubja pod pegico. To so znaki propadanja kaparja vsled zimskega škropljenja in neugodnih vremenskih prilik.

Toda vmes se najdemo okrogle listične in pod njimi preživle lanske kaparje rumsne barve, nov vir za letošnje okužbe. Zato je priporočljivo tudi poletno škropljenje z novejšimi kemijskimi sredstvi, izmed katerih gesarol, pantakan in perfektan ubijajo gibljive kaparjeve lističke. Ta škropliva niso nevarna za človeka in toplotkrvne živali. Najučinkovitejša kemijska sred-

stvo zoper kaparja je fostereno, pri katerega uporabi pa je vsled njegove strupenosti potrebna previdnost. Ker uničuje fostereno v 0,03% vodni raztopini (pol kozarca na 100 litrov vode) kaparja v vseh njegovih oblikah, torej tudi pod štcičkom, smatramo fostereno za odlično sredstvo za poletno škropljenje. Škropljenje z navedenimi sredstvi se opravi po izvršitvi košnje sena pod sadjem v normalnih prilikah v začetku junija, v začetku julija in v prvi polovici avgusta.

Fostereno uporabljajo v Inozemstvu že dalj časa in tudi pri nas je že preizkušen. To sredstvo navaja v strokovnih knjigah dr. Janežič (»Varstvo rastlin«), ing. Masten (»Boj proti ameriški kaparju«), je v sadjarskem kalendarju in v letošnjem letaku »Sadjarju od Kmetijskega preiskovalnega in poskusnega zavoda v Ljubljani«. V 12. številki strokovnega glasila »Sadjarja iz leta 1919« navaja dr. Janežič: »Z vestnim zimskim in poletnim škropljenjem moremo zanesljivo zatreti kaparja, ing. Masten pa pravi v svoji knjigi, da kaparja ne moremo povsem uničiti samo z zimskim škropljenjem, katerega naj zato redno dopolnjujemo s poletnim škropljenjem. M. B.

ing. L. H.

Povečajmo pridelok kmetijskih rastlin!

S pravilno uporabo in pravo vrsto umetnih gnojil lahko obtrati povečamo pridelke. Po sestavi ločimo umetna gnojila v dušična, fosforna, kaljeva in mešana gnojila.

1. DUŠIČNA GNOJILA

Iz te skupine je najbolj poznano žilski soliter. Uvažuje se iz južno-ameriške države Chile in vsebuje 15-16% dušika. Je značilno gnojilo na »listje« ali »glavo«, ker takoj učinkuje, je v vodi lahko topljivo in njegov dušik deluje tako, da dobi rastline temno zeleno barvo in bujno raščo. Uporablja se spomladi za oslabilene ozimice, kakor tudi za okopavine, zlasti za vrtnice. Soliter vleče nase vlago in ga moramo shranjevati v suhem prostoru. 100 kg žilskega solitera poveča pridelok žit za 3-4 mtc, krompirja za 15-20 mtc in pese za 40 mtc. Trosi se le ob suhem vremenu, ker vlažna listje požge.

Apneni dušik se izdeluje pri nas v Rušah in ga že vsi dobro poznamo. Nadomestuje nam dragi žilski soliter. Vsebuje do 20% dušika. Deluje bolj počasi in ga ne moremo uporabljati za listno gnojenje, ker bi sicer listje močno popalil. Vsebuje še do polovice apna in je priporočljiv za težke in na apnu revne zemlje. Trositi ga je treba na grobe brazde in takoj zabratati. Težko ga je trositi, ker močno praši in škoduje očem in dihalom. Tudi

na travnikih se dobro obnese, posebno če je dosti vlage in zatiranja mah na travnikih. Dajemo ga do 2 mtc pri žitih in do 4 mtc na travnikih. Naoljen dušik ne praši.

Amonijev sulfat je tudi odlično gnojilo z 20% dušika. Deluje bolj počasi kot žilski soliter in trajnejše. Dosedaj smo bili vezani samo na uvoz. Letos je bil na razpolago sulfat iz Francije. Pridobiva se pri pridobivanju koksja iz odpadnih voda.

2. FOSFORNA GNOJILA

Najstarejše gnojilo so kostne moke. Poznamo surovo in razklesano kostno moko. Surova deluje dolgočasno, razklesana hitreje. So prikladne za ozimice in detelje. Poleg fosforne kisline vsebuje tudi apno in nekaj dušika. Superfosfati so pri nas rudninskega izvora, dobijo pa se v naših tleh tudi kostni superfosfati. Vsebujejo 16 do 18% topljive fosforne kisline. So hitro delujoča gnojila in se uporabljajo večinoma spomladi. Trosijo se tudi na ozimice in se takoj prebranjajo. Vplivajo na klenost zrna, okus sadja, vsebino beljakovin in krmi itd. Povzročajo boljše oplotitev ajde in žit in povečajo pridelok. Potrebujemo od 2 do 4 mtc superfosfata po ha.

Tomazeva žilindra je naša stara znanaka, ki se je sedaj težko dobi. Izdeluje se pri velikih plavžarskih podjetjih jekla. Dosedaj smo jo uvažali. Vsebuje

15 do 18% fosforne kisline. Deluje počasi, trajno, trosi se v jeseni za vse pridelke, da se do spomladi razkroji oziroma raztopi. Je vezana na apno do 55% in deluje dobro na vlažnih travnikih, na deteljah in povsedah, kjer zemlja primanjkuje apna.

Posebno se obnese pri strniščini. Posebno se obnese pri strniščini. Potrebujemo je od 4 do 8 mtc po ha, kar zaleže za 3 leta. Je najboljšo gnojilo za travnike.

3. KALJEVA GNOJILA: Kajnit je sedaj redko gnojilo; marsikateremu je pod tem imenom oznaka za umetna gnojila sploh.

V prodaji je sedaj kaljeva sol, ki vsebuje 40% kalja. Za ta gnojila smo vezani samo nauvoz in je razumljivo njihovo večkratno pomanjkanje. Kaljeva sol se hitro topi in dobro deluje na tvorbo škroba in sladkorja v pridelkih. Preprečuje spujaj s superfosfati poleganje žit, vpliva na trajnost in okusnost pridelkov sadja, trit itd. Za žita rabimo do 2 mtc, za okopavine 2 do 4 mtc kaljeve soli na l. ha. Za okopavine kot so krompir, pesa, korenje, repa itd. je kaljeva sol nepogrešljivo gnojilo.

Koliko umetnih gnojil potrebujemo na l. ha je zelo različno in zavisi od prehodnega močnega z gnojil ali gnojil, od setvenega načrta, kako je zemlja izbrpana itd. Pri uporabi umetnih gnojil je potrebno poznati zemljo in zaradi tega izjaviti (Nadaljevanje pih.)

Tudi v socialnem zavarovanju uresničujemo decentralizacijo

Decentralizacija prodira vse in vse bolj v naše družbeno življenje. Demokratizacija v organih delavskega upravljanja, v organih oblasti, političnih organizacijah, društvih itd., skratka v vsem našem družbenem življenju se čedalje bolj uveljavlja. Družba odstopa naloge, ki jih je v prvih povojnih letih držala v svojih rokah, ljudskim množicam. Te so že v tej kratki dobi dokazale, da so sposobne upravljati vrsto funkcij, ki jih je prej vodil državni aparat. Ustvarjajo se komune, ki bodo — gospodarsko močne — vodile vse gospodarsko, kulturno in politično življenje.

Med vrsto ustanov, kjer je decentralizacija v teku, spada tudi delavska nameštenska institucija — Zavod za socialno zavarovanje, kjer se domala vsi posli, ki jih je doslej vodil Republiški zavod, prenašajo na Okrajne zavode za socialno zavarovanje. S tem približujemo zavarovanju zavarovancem.

Gibanje prebivalstva v Beli krajini

V maju se je v okraju Crnomelj rodilo 30 otrok, izmed teh 18 dečkov in 12 deklic. Umrla je 18 oseb, izmed teh 10 moških in 8 žensk. Porok je bilo 20.

Gibanje prebivalstva v novomeškem okraju

V maju 1953 je bilo v novomeškem okraju rojenih 135 otrok, izmed teh 67 dečkov in 68 deklic. Umrla je 53 oseb, izmed teh 19 moških in 34 žensk. Porok je bilo v preteklem mesecu 54.

RAZSTAVI V NOVOMESKI GIMNAZIJI IN UCITELJISCU

Od 20. do 28. junija sta v stavbah gimnazije in učiteljskega v Novem mestu odprti razstavi risb in ročnih del. Priporočamo obisk razstav, ki kažejo iznajdljivost in delo naših dijakov. Odprti sta od nedelje ob 9. do 12. ter od 15. do 18. ure.

ki tudi upravljajo z njim s pomočjo delegatov. Poleg funkcij, ki jih zavod že upravlja, prevzema s 1. julijem tudi vse pokojninske spise od Republiškega zavoda, izplačevanje vseh osebnih in družinskih pokojnin ter invalidnin. Prepivalci novomeškega okraja se bodo od 1. julija naprej obračali za vse stvari, ki so v zvezi z določitvijo in izplačevanjem pokojnin, na Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu. S tem bo posameznikom prihranjenih veliko izdatkov, ki so jih imeli doslej, ko so se v zadevah pokojnin in invalidnin morali obratiti v Ljubljano.

O decentralizaciji te službe je treba povedati nekaj besed o pridobivanju pravic socialnega zavarovanja. Miselnost mnogih prosilcev pokojnin in invalidnin je dostikrat kaj čudna. Če je mogoče nekdo delal 2 ali 3 mesece na leto v gozdu ali kjer koli, kjer v največ primerih niti ni bil socialno zavarovan, si samo s tem še ni pridobil pravice do pokojnine. Clovek, ki je bil nekaj let za hlapca ali dekle pri kakšnem večjem kmetu, gostilničarju, trgovcu, razni cerkovniki, organisti itd. zatrjujejo, da so bili stalno zaposleni. Ne manjka tudi izjav in potrdil raznih bivših zidarskih mojstrov, podjetnikov, trgovcev z lesom in drugih, ki potrjujejo, da je bil prosilec po več let pri njih nepretrgoma zaposlen. Nekateri prosilci gredo celo tako daleč, da podkupujejo priče, popravljajo razne listine, spričevala, delavske knjižice itd.

Z ozirom na gornja dejstva je zavod primoran dvomljivo izjave, potrdila in priče izročiti javnemu tožilstvu, kjer bo treba posameznikom odgovorjati za neresničnost podatkov. Ni malo primerov, da si prosilci pokojnin delajo nepotrebne stroške, ko iščejo razne pisane, da jim pišejo prošnje, namesto da bi se predhodno obrnili za informacije na zavod za socialno zavarovanje, kjer bi do-

bili pojasnila, ali bodo v okviru zakonitih predpisov z ozirom na dokazano službeno dobo uveljavili pravico do pokojnine ali ne.

Se več kritike je treba izreči nekaterim občinskim organom, ki na razne prošnje brez premisleka stavljajo obrabljene stavek: »Priporočam se ugodna rešitev. Verjetno je, da se posamezniki ne zavedajo, da s priporočilom za ugodno rešitev prevzemajo nase vso odgovornost, ker so kot državni uslužbenici po zakonu dolžni dajati objektivne in resnične izjave. Pri nekaterih ljudeh močno prevladuje miselnost, da mora družba s socialnimi datjavami dvignati življenjsko raven, pri tem pa se ne zavedajo, da ji treba sredstva prej ustvariti, šele nato jih lahko družba deli. Vedeti je treba tudi to, da je mogoče življenjsko raven dvigniti le z dviganjem proizvodnje, z ustvarjanjem večjega narodnega dohodka.

Zakonski predpisi jasno določajo, kdo ima pravico do pokojnine, zato tudi poudarjamo: vse pravice tistem, ki jih je zaslužil in ki mu tudi po predpisih socialne zakonodaje pripadajo.

Velik del narodnega dohodka v Beli krajini gre v zrak

Lani so Belokranjci »zapušili« 45 milijonov dinarjev

Izdatki za tobak predstavljajo pri potrošnikih v črnomeljskem okraju še vedno največjo postavko. Za več kot 45 milijonov dinarjev so lani Belokranjci izpuhalih tobaka izdelkov, to je za dobri dve tretjini vso, ki jo kmetje plačajo v obliki davkov celo leto. Povprečno so lani izdali za tobak okoli 2000 dinarjev, kar pomeni najmanj 1 kilogram tobaka na velikega ali majhnega kadičarja ali nekadičarja v Beli krajini. Za ta denar bi lahko zgradili vsaj dve lepši šoli!

Tudi za alkoholne pijače gre precej denarja, vendar tu statistika zajema samo majhen del izdatkov za pijače, kajti mnogo več kot v gostilnah (pa tudi na njihove izkaze se ne moremo preveč zanesti) se popije vina izven registriranih gostiln. Po statističnih podatkih je šlo lani na vsakega prebivalca za vino 689 din, za pivo 210 din, za žganje 120 din, za brezačko, holepne pijače pa le 19 din, skupno torej za pijače vseh vrst po 1024 din na osebo. Te izdatke lahko mirne duše povečamo za 100%, to je za tiste nezapisane količine, ki se popijejo (seveda

Novomeške bodice

NEKJE, A NE NEKOČ
Sestanek. Dobre referat.
Zdajci pa umen mož je ustal:
»Tovariši, govornik ves
vso snov izčrpno je podal
dovolite, na govor bom
le dve besedici dodal...«
Postavljal sem ga uri dve,
potem, škandal! zasopal...

TEMPORA NON MUTANTUR
Ko Neron mučil je kristjane,
tri goznoj je reči imel:
»Gogoj, leve in »razglasno«,
kjer je kup starih plošč vrtel.

SKISANO A NE KISLO ZELJE
Na novomeškem zelniku
je prečji »zrelbi« glav:
pa ne dotakni ktere sez:
so hude kot bučav!

NEKOČ
Nekoč je živel hudi mož,
ta je kot Henrik VIII. bil:
govoril je, govoril, pil,
potem zalezal v vsake lokal
in tam — ljudi moril.

OB OGLASU
NEKE OPEKARNE
Reklama ceglarske nesrečnice:
je tam, kjer ste, res PREČINA?
Mar ni to starodavna: Prečnal

UGANKA
ZA NOVOMESČANE
Odkar je utihnil K. A...am,
kdo vodi kolo zalib dam?

(Se nadaljuje)

'Tovariš' na Dolenjskem

Ilustrirani tednik »Tovariš« je vpejal hvale vredno navado, da od časa do časa posveti svojo številko tej ali oni naši pokrajini in njenemu središču ter da jo v besedi in sliki predstavi z njenih raznih plati. Tako je svoj zadnji, 25. številko posvetil Dolenjski, oziroma njeni metropolit Novemu mestu in okolici. Lepo urejene in bogato ilustrirane dolenjske številke »Tovariša« so Dolenjci gotovo prav veselje, še bolj jo pa bodo veselili dolenjski rojaki na tujem, ki dobijo v roko »Tovariša«, saj bodo videli slike iz domačega kraja, brali pa tudi o njegovih problemih, rasti in razviritvi v novi državi in v novem času.

Gotovo je vselej največja priložnost »Tovariša« njegov slikarski material. In s slikami je v tej številki Novo mesto in deželica ob Krki bogato in smotrno predstavljena, tako s svojimi pokrajinskimi lepotami, kakor z dokumentarnimi prikazi (arhitektura, industrija, NOV, komunalna dejavnost, stari novomeški tiskilni in podobno).

V tekstem delu je najprej zgoščeno toda topli napisan članek uredništva »Tam dol in le pom Dolenjskemu«, nakar sledi sestavek Pomembna poglavja iz naše zgodovine, kjer potujemo skozi dolenjske čase od prabod, Rimljanov, srednjega in novega veka do sodobnosti, medtem

ko Janko Jarc opisuje v posebnem članku najtrpkejšo, pa tudi najsvetlejšo, dobo Dolenjske za časa druge svetovne vojne: Ko je sel vihar čez Dolenjsko. Gospodarsko dejavnost novomeškega okraja obravnava sestavek Zgodna zadružna gospodarstva, Bogo Komej opiseva nekdanje in sedanje knjižnice v novomeškem okraju, o deležu Dolenjske v slovenski kulturi (književnost, znanost, slikarstvo, glasba itd.) pišeta Tone Glavan in Jakob Mikolič. V številki sta zastopana tudi dva dolenjska poetata: Jože Cvelbar (padel v prvi svetovni vojni, doma iz Prekopa) s pesmijo Dolenjski deželici, in Severin Šali s pesmijo Na

Trški gori. Priobčene so pa silne dolenjske barda Trdine, »Ketteja« (objavljena je tudi matrica znanja slika Kette kot maturanant v Novem mestu), Kettejevo pesniško muze — Angele in Joža Cvelbarja, Trije v Novem mestu živeči slikarji — Lamut, Mole in Borčić — ki so zadnji čas razstavljali v Mali galeriji v Ljubljani, so predstavljani s svojimi najnovejšimi stvaritvami.

Temu delu Dolenjske je »Tovariš« posvetil svojo številko že tudi lani. Tako na svoj način uspešno propagira zanimanje za prelopo in zanimivo, nekotko tako zapostavljeno »deželico ob Krki«.

Prilagam listu en dolar v podporo

V »Prosveti«, »Glasu naroda« in drugih naprednih listih ameriških izseljencev beremo dostikrat takele objave:

»Pošiljam vam naročnino za nadaljnjih šest mesecev, prilagam pa še listu v podporo 1 dolar in 3 dolarje za gluho mladiño v Sloveniji...«

Ali pa: »Obravnavljam naročnino za naš slovenski list in prilagam upravi dva dolarja za tiskovni sklad. 45 let že berem naš list in ne bi hotel zamuditi nobene številke...«

Lep običaj vpeljujejo tudi naročniki Dolenjskega lista — izseljenci v USA. Ko obnavljajo naročnino za naš tednik, priloži ta ali oni kakšen dolar v pomoč listu. Iskrena hvala za vse poslano. Zal nam skromno odmerjen prostor še vedno ne dopušta, da bi se lahko javno zahvaljevali vsakemu, ki z odprtim srcem pomaga listu pri njegovem razširjevanju in utrjevanju.

Med drugimi nam je pretekli teden poslal Frank Abel iz Washingtona pismo, v katerem pravi med drugim:

»Dolenjski list prejeman redno, več izvodov sem pa razdelil tudi še prijateljem Slovencem... Sorodniki mi pišejo, da tam pri vas zdaj ni več tako slabo, le davki so še visoki. Tukaj je bilo včasih tako hudo, da še za kruh nismo imeli. Vendar — tu nas niso pobijali kakor so delali tam pri vas med vojno. In zdaj se tisti ravbarji in izdajalci tukaj skrivajo in njihove roke so še vedno krvave. Takih rok nobena »zajfa« ne umije. In še ni dosti, kaj so tam naredili, zdaj še tukaj delajo proti Jugoslaviji...«

Tukaj vam priložim še en dolar za list. Pozdrav vsem bralcem Dolenjskega lista!

Ne pozabte — 5. julija v Novem mestu

Velika tombola novomeškega Društva prijateljev mladine obta vrsto lepih dobitev. Krasna SPALNICA iz prvovrstnega lesa bo stala srečnega dobitnika kolokaj 50 din. ZENSKO DVOKOLO ne bo nič dražje — le 50 dinarjev! — Oboje si lahko ogledate v izložbi »Oprema pri ROGU na Glavnem trgu. Med tombolami so še naslednji lepi in dragoceni dobinki:

3 m kamgarna, 500 zidakov, 3 prašiči, 10 kubičnih metrov drv, 50 kg moke, brezplačna vožnja v Split, daljše potovanje z aviobusom po Jugoslaviji itd. itd.

Tombolske kartice so že v prodaji! Segajte prido po njih — saj boste s tem podprli plemenito prizadevanost Društva prijateljev mladine, ki bo s čistim dobitkom tombole podprilo letošnja letovanja, kolonije in taborjenja naše mladine!

»Kaj pa na polža ste še kaj hudiči!«
Tovariš Stane Vovk me pogleda, se nasmeje, zamahne z roko in me povabi v skladišče, kjer imajo v sodih morsko sol. Potegne jo nekaj pesti na svetlo in ko ugledam med kriсталni kepice morskega blata,

Vsak naš naročnik je brezplačno nezgodno zavarovan

Naročnik George Gornik iz Bellinghama pa nam piše 23. aprila med drugim tole:

»List mi je zelo všeč. Vidim, da napredujete, imate razne tečaje za mladino o gospodarstvu, dekleta se vadijo v gospodinjstvu in drugem delu — vse to je porok, da bo življenje lepše in udobnejše kot je bilo v onih časih, ko sem bil doma že za pastirja in potem za čevljarskega vajenca. Vidim pa iz Dolenjskega lista tudi to, da nekaterih ljudi pri vas vojna ni prav nič izučila, ne trpljenje in ne napori v obnovi domovine. Zaostlasti je še vedno veliko, pa raznega »ardušanja« in »aufbixsanja«, fantovskih pretepoz in podobnega! To so fantje z otroško pametjo — če so res fantje, bi se raje s pestmi po glavah nabili, ne pa drug po drugem padali...«

Prilagam listu v podporo en dolar in vas lepo pozdravljam!

Industralizacija daje Makedoniji novo podobo

Elektrifikacija in industrializacija ustvarjata iz nekdanje najbogatše Makedonije napredno republiko. V novi industrijski četrti glavnega mesta Makedonije v Skoplju grade poteg nove cementarne tudi modernovarnostno stekla, ki bo proizvajala letno 150 ton optičnega stekla in 4.800 ton upogrnene in ravnega stekla. S proizvodnjo bodo začeli konec letošnjega leta.

Vladimir Lamut: Otočec (olje)

Da bi preprečili nadaljnje razpadanje gradu Otočec, je sklenil Okrajni ljudski odbor v Novem mestu skupno z Zavodom za zaščito spomenikov LRS in ob pomoči nekaterih podjetij, da se dragoceni spomenik preteklosti ohrani. Še letos bodo zaščiteni nepokrite stene, popravili nekaj streh ter začeli z očiščevalnimi deli na grajskem dvorišču. V načrtu je, da bodo grad obnovili, uredili v njegovih prostorih restavracijo in hotel ter majhen lokalni muzej.

Prekrasna okolica, kopalnice v Krki in bližnjih Smarjskih toplicah, predvsem pa izreden mir, ki vlada od Otočca do Struge ter bogata fauna in flora, vse to bo z obnovenim gradom vred ena najlepših turističnih točk še vedno premalo znane Dolenjske.

TRGOVSKO PODJETJE PETROL

LJUBLJANA • POSLOVALNICA NOVO MESTO

obvešča vse svoje cenjene odjemalce, da je delovni čas na črpalki in v trgovini na Glavnem trgu v Novem mestu sledeč:

ob delavnikih od 6. do 21. ure nepretrgoma
ob nedeljah od 6. do 10. ure

Izven tega delovnega časa se izdaja blago proti pristojbini 50.— din za enkratno izdajo

Ressel in Uskoki

Ob vznožju Gorjancev med Trdinovim vrhom in Opatovo goru se stiska v sencu stoletnih bukev molčeca belo mesto belih samotarjev, kartuzija Pleterja. Opatstvo je z visokim obzidjem, da ne morejo čez zavedati pogledi zunanega sveta. Klavzura je zelo stroga. Zenske smejo le v zunanjo sprejemnico in v zunanjo kapelo.

Med zadnjo svetovno morijo je tudi Pleterja doprineslo svoj delež in svojo žrtve. V borbi za svobodo slovenskega ljudstva je kartuzija izbrala pravo pot. Požrtvovalno je pomagala naši sveti stvari in rešila je nekateroga ranjenega partizana. Kravav obracun so zanesli sovražniški celo med njene posvečene zidove. Zlostni sledovi so še vidni. Pleterja pa si je z njimi postavilo časten spomenik.

Konec lipovo-kostanjevega drevoreda opozarja obiskovalca nae kamnita plošča, vzidana v steno zunanje samostanske kapelice. Z zlatimi črkami je zapisano:

»Izumitelj ladijskega vijaka Jožef Ressel je od leta 1817—1821 kot c. kr. gozdar deloval v Pleterskih gozdih. Njemu v časten spomin posvetilo Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo 17. VI. 1911.«

Mož, ki je s svojimi številnimi izjumi zarezal globoko brazdo v gospodarsko življenje tedanje Evrope, je prvo svojo službo opravljal na naših tleh v pleterskih gozdovih, v kraljestvu bajnih Gorjancev.

komaj eno uro pešhoje. Ressel ima tam spominsko ploščo in od leta 1924 tudi spomenik.

Pri nas je nad njegovim pre zgodnjim grobom pri Sv. Krištofu vstal spominski steber, jeseni 1937. leta pa mu je ljubljanska sekcija Udruga jugoslovanskih inženirjev in arhitektov postavila reliefno spominsko ploščo v parku pred tehniško visoko šolo. Slovenska prestolnica je lepo cestno med Zmajskim mostom in glavnim kolodvorom nazvala po Resslu. Novo mesto pa je po velikem izumitelju imenovalo cesto, ki veže bivši stari most v Kandiji s Trdinovo cesto. Tako je povezan spomin na moža, ki sta vsak po svoje zrla na tajinstvene Gorjance ali Uskoške gore, kot so jih nekdanj nazivali nemški zemljevidi.

Uskoki prebivajo onstran po Gorjancih. Kršni Zumberak je že nad štiri sto let njihova domovina. In če je res, kar trdi lokalna kronika, se mora svet Zumberčanom zahvaliti, da je Ressel postal očel ladijskega vijaka.

Kartuzijo Pleterja je zgradil mogočni Herman II. Celjski. Leta 1406 so se vselili vanjo beli molčeci menihi, ki so vsiljali sredi noči in legali ob vsokem soncu k počitku. Blizu dve sto let so donele njihove hvalnice pod šiljastimi oboki in med vitkimi stebri veličastnega božjega hrama proti zvednatemu in sončnemu nebu. Pa so od šli beli menihi in sledili so jim črni. Jezuitsko gospostvo je bilo še za nekaj let krajše od kartuzijanskega. Od leta 1772 dalje si je država lastila Pleterja in »stidijški zaklade je užival sa Dunaju, za tem njegovo rojstno mesto Chrudin, ki mu pravijo dove velposestniške uprave, pri kateri je štiriindvajsetletni Jožef Ressel tudi nastopil svojo službo kot c. kr. distriktni ali okrajni gozdar.

Dve leti je bil Ressel že v tamonjni službi, poznal je svoje gozdove in njegove ljudi, dober

je bil z njimi in radi so ga imeli, ker je govoril z njimi po njihovo. Naneslo pa je, da so mu na službeni poti v Gorjancih ukradli Vlaji konja. Peš je moral v dolino.

Vlaji pravi ljudstvo uskoškim prebivalcem onstran Gorjancev, Htro se je razvedelo za nerodno tavnino, uskoški harambaša je zaznal za stvar in naslednje noč sta tatova morala prignati ukradenega konja nazaj v Pleterja.

Pleterski samostan ali grad, kar je tedaj bil, je imel v onih časih drugačno zunanje lice. Bil je ves v stolpih. V enem onih stolpov je stanoval in snoval Ressel. Kasno ponoči je začul pred grajskimi vrati topot konjskih kopit, zapel je zvonec nad vrati, oglasilo se je konjsko hrzanje. Temna noč je pokazala Resslu, ki se je sklanjal skozi okno, hotoč dogoniti, kaj je pred gradom, le nekaj senc, ki so se naglo umaknile v goščo. Skočil je v vežo. S puško v roki sta z vratarnjem previdno odrinila težka vhodna vrata. Nikjer žilve duše. V smreках se je oglašala sova, za vhodno kljuko privezan pa je veselo zarezgetal Resselov konjiček.

Se ga je srečni gozdar objemal in miloval, ko je nenadno udušil vsak glas in stresel zidove silen ropot. Prijahjal je v smeri od Resselovega stolpa.

Zaslutil je Ressel nesrečo. Urno je bil v svojem stolpu, pa v sobo ni mogel. Preklana so režala vanj sobna vrata, prašilo se je skozi široko špranjo. Razbili so jih. Nudil se jim je strašen pogled razdejanih: udri se je bil strop in zgrmel v sobo, kjer je pred nekaj minutami še delal Ressel, zgrmel je na nizko, ki je bila polna izumiteljevih načrtov. Bled je streljel gozdar predse. Vse je bilo uničeno. Ne vse! Ostalo je dragoceno življenje, ki ni klonilo pred udarci usode. Kljubovalo j je, človeštvo pa zdaj uživa plodove te gigantske borbe.

zadostuje za dan in pol.«
Tak je kolektiv novomeške pekarne. Kamor pogledaš, povsod vzoren red in snaga. Mrčesa tu ne bo našel. Vendar pa si drzmem vprašati:

»Kaj pa na polža ste še kaj hudiči!«

Tovariš Stane Vovk me pogleda, se nasmeje, zamahne z roko in me povabi v skladišče, kjer imajo v sodih morsko sol. Potegne jo nekaj pesti na svetlo in ko ugledam med kristalnimi kepice morskega blata,

»Sest žemelj in štrucolci«
»Kifeljček in tri žemljice, da bom nesla domov otrokom!«
Dolga vrsta žensk se gnete pred mizo prodajalne kruha na Glavnem trgu; vsem se mudi, vsaka bi bila rada prva postreljena. Tržni dan je — zato je med kupci največ kmetice.

»Ni več — zmanjkalo ga je! Potakajte, ženske, da ga še prinesemo!« Uslužne prodajalke pograbijo košare in odhite čez cesto — v mestno pekarnijo, ki zalaga Novo mesto in bližnjo ter daljno okolico s kruhom in drobnim pecivom.

Stopim za njimi in povprašam vedno nasmejanega tovariša Staneta Vovka, upravnik pekarne, in Ivana Ravnikarja, predsednika upravnega odbora, kako je s peko in preskrbo kruha v mestu.

»Za Novomeščane bi ga bilo dobrih 1000 kg na dan dovolji, — veliko se speče prinesenega kruha — vendar ga precej več pokupijo okoličani! Od 3500 do 4500 kg kruha spečemo v 24 urah, pa do 4 ali 5000 žemelj. Zadnje soboto smo jih celo 12.000!«

Ogledam si lepo urejeno parno pekarno, v kateri pravkar vliagajo žemlje v peč, valence pa podaja testo v razdelilni stroj, ki da prvo obliko bodočim hrustavkam. V kotu počiva mešalnik, ki pregnete v 20 minutah do 200 kg testa. Sobota dopoldne je — čas izdelovanja drobnega peciva. Vsak popoldan nastopi delo prva izmena, ki gre domov šele pozno ponoči, ob dveh zjutraj pa jo nadomesti druga skupina pekrov. Pozanimam se za njihove težave in načrte. Posebno brez zadnjih novomeški peki nika kor niso!

»Milijon 240.000 dinarjev smo doslej vložili v obnovu in razširitev mestne pekarnje,« mi pojasnjujejo. »Peč je modernizirana, kupili smo mešalec, uredili kopalnico, vsak trenutek imamo na razpolago mrzlo in toplo vodo; delovne mize so prav tako nove. Vse to smo uredili iz lastnih sredstev, večerjaj pa smo — kupili kar celo hišo, v kateri delamo zadnja leta! V prvem nadstropju bomo s časom uredili skladišče moke, nujno pa potrebujemo sejnalni stroj. Zdjaj moramo preseliti vsak dan na roke do 1500 kg moke — to je naše najtežje delo. Potem se bo moka iz skladišča po lijaku vsipala naravnost v mešalnik. Uredili bomo še lep lokal za prodajo kruha, ki ga sedaj oddajamo Prehrani. Potem nas čaka bunker za premog, s katerim se pa ne strinjajo naši urbanisti...«

»In če zmanjka vode?« poravdovedim naprej.

»Tudi to se je že zgodilo — takrat pa hajd vsi z vednicami v Kandijo na studenec in jo nanosimo v vodohram, ki ga imamo na podstrešju. Drži 3000 litrov in pri običajni porabi

„Lepo je, veš, mama, lepo je živeti, toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti!“

KAJUH

Padli borci in žrtve občine RIBNICA

1. ALIČ Alojz, Dolenji laz, roj. 1906, padel 1943. 2. AN-DOLJSEK Jože, Goriča vas 68, roj. 1908, padel 1943. 3. AN-DOLJSEK Anton, Goriča vas 9, roj. 1924, padel 1944. 4. AN-DOLJSEK Franc, Ribnica 109, roj. 1922, padel 1943. 5. ARKO Bogomir, Ribnica 57, roj. 1922, padel 1945. 6. ARKO Jonez, Rib-nica 57, roj. 1926, padel 1943. 7. BENCINA Ivana, Ribnica 117, roj. 1924, padla 1944. 8. BOJČ Jonez, Nemška vas 10, padel 1943. 9. CUJNIK Anton, Rib-nica, rojen leta 1906, padel 1943. 10. DEBELJAK Franc, Hrovača 43, roj. 1908, padel 1942. 11. FELIČIJAN Radko, Ribnica 131, roj. 1912, padel 1944. 12. GRCA Alojzij, Ribnica 81, roj. 1924, padel 1944. 13. ILC Ivan, Gorenja vas 23, roj. 1919, padel 1944. 14. ILC Ivan, Gorenja vas 20, roj. 1913, padel 1942. 15. ILC Stane, Gorenja vas 20, roj. 1920, padel 1944. 16. KLUN Franc, Bukovica 6, roj. 1907, padel 1943. 17. KLUN Ka-rel, Gorenja vas 34, roj. 1926, padel 1944. 18. KLUN Anton, Bukovica 18, roj. 1918, padel 1943. 19. KLUN Jože, Hrovača, roj. 1918, padel 1943. 20. KLUN Jonez, Gorenja vas 16, roj. 1927, padel 1945. 21. KLUN Ignac, Gorenja vas 16, roj. 1922, padel 1944. 22. KNAVS Franc, Buko-lica, roj. 1911, padel 1943. 23. KORDIS Andrej, Gorenja vas, roj. 1922, padel 1942. 24. KO-SMRLJ Ivan, Goriča vas 44, roj. 1914, padel 1943. 25. KRA-TOVILOV Jože, Ribnica 51, roj. 1919, padel 1943. 26. KRIZMAN Matija, Ribnica 67, roj. 1923, padel 1945. 27. KRZE Jonez, Ribnica 90,

TANKO Jože, Goriča vas 6, roj. 1923, padel 1943. 61. TOM-SIČ Andrej, Ribnica 200, roj. 1898, padel 1942. 62. ZAJC Jo-že, Goriča vas 11, roj. 1925, padel 1944. 63. ZOBEC Franc, Dane 16, roj. 1923, padel 1943. 64. LOVSIN Jonez, Ribnica 272, roj. 1912, padel 1944. 65. MR-HAR Stanko, Ribnica 178, roj. 1912, padel 1945. 66. PERENIC Anton, Ribnica, roj. 1922, padel 1943. 67. LESAR Ludvik, Rib-nica, roj. 1920, padel 1945. 68. BAMBIC Alojz, Ribnica, roj. 1922, padel 1942. 69. BAMBIC Alojz, Ribnica, roj. 1925, padel 1942. 70. SILČ Alojz, Sajevec, roj. 1921, padel 1943. 71. KLUN Jože, Ribnica 221, roj. 1925, padel 1943. 72. FRANCELJ Be-nedikt, Ribnica, padel 1941. 73. KLUN Ludvik, Bukovica 6, roj. 1914, ustreljen kot ta-lec julija 1942 v Ribnici. 74. ARKO Bogomir, Ribnica, roj. 1924, umrl v taborišču Au-schwitz maja 1945. 75. ARKO Breda, Ribnica 28, roj. 1920, ustreljena marca 1945. 76. AR-KO Darja, Ribnica 28, roj. 1922, ustreljena marca 1945. 77. AR-KO Marica, Ribnica 28, roj. 1899, umorjena maja 1945 na Turjaku. 78. SMOLUH Ivana, Bukovica, roj. 1888, ustreljena julija 1942. 79. KNOL Jože, Ribnica 58, roj. 1901, ustreljen kot talec novembra 1942 v Rib-nici. 80. KLUN Franc, Nemška vas 3, roj. 1925, ustreljen okta-bru 1943 kot borec NOV. 81. ZALAR Drago, Ribnica 61, roj. 1925, umorjen marca 1944 v Ve-likih Laščah. 82. ZOBEC Franc, Dane 1, roj. 1859, ustreljen na svojem domu marca 1943. ARKO Jože, Ribnica, padel oktobra le-ta 1943. 84. ARKO Marija, Ri-bnica 16, roj. 1867, ubita pri bom-bardiranju novembra 1944. 85.

Franc, Bukovica 21, roj. 1902, ustreljen kot talec julija 1942. 109. ALKO Jonez, Ribnica 133, r. 1868 ubit pri bombardiranju no-vembra 1944. 110. PUTRE Mati-ja, Ribnica 136, roj. 1925, umrl v taborišču Mauthausen januar-ja 1945. 111. PIKOVIC Franc, Ribnica 52, rojen 1900, umrl v Mauthausnu decembra 1943. 112. PELC Stane, Ribnica 34, rojen 1906, umrl v nemškem taborišču aprila 1944. 113. NOSAN Jonez, Gorenja vas 6, roj. 1909, ustre-ljen kot talec v Mengšu januar-ja 1944. 114. PAKIZ Radovan, Ribnica 79, roj. 1922, ustreljen kot talec avgusta 1942. 115. NI-GERLE Alojz, Hrovača, rojen 1905, umrl na poti iz italijanske v nemško internacijo oktobra 1943. 116. MRSE Stanko, Ribni-ka, roj. 1912, umrl v internaciji, Padova januarja 1943. 117. BOJČ Pavla, Nemška vas, roj. 1924, ustreljena decembra 1943. 118. ORAZEM Alojz, Bukovica 13, roj. 1896, umrl v nemški inter-naciji februarja leta 1945. 119. BURGAR Ivan, Ribnica št. 21, ustreljen 1944. 120. CESAREK Anton, Ribnica 36, ustreljen le-ta 1944. 121. JORAS Anton, Ri-bnica št. 148, ustreljen 1944. 122. LOVSIN Stane, Goriča vas 16, ustreljen 1944. 123. MRSE Franc, Dolenji laz 8, roj. 1930, padel 1943. 124. SMALC Franc, Dolenji laz 4, rojen 1912, padel 1944. 125. SMALC Franc, Dolenji laz 30, roj. 1919, padel 1945. 126. TURK Franc, Dolenji laz 41, roj. 1906, padel 1944. 127. LOVSIN Franc, Dolenji laz 40, padel 1943. 128. PETEK Franc, Dolenji laz 40, roj. 1912, padel 1943. 129. PRE-LESNIK Anton, Dolenji laz 6, roj. 1913, padel 1943. 130. RU-PAČIČ Jože, Breg 19, roj. 1922, padel 1945. 131. KULHAVY

že 29, roj. 1917, padel februarja 1944. ANDOLSEK Jonez, Jurjevica 11, roj. 1912, padel oktobra 1. 1944. KOVACIĆ Stanko, Jurjevica 1, roj. 1916, padel febru- arja 1944. PUCELJ Stanko, Bre-že 9, roj. 1925, padel aprila 1944.

Padli borci in žrtve občine KOSTELJ

Seznam padlih borcev NOV in POS, aktivistov in ostalih žrtve fašizma, ki so v letih 1941-45, darovali svoja življen-ja za svobodo slovenskega na-roda. PRIMOŽIČ Jože, Potok 12, roj. leta 1904, padel v roški ofenzivi 1. 1942. PETROVIC Ivan, Potok 15, roj. leta 1907, padel leta 1943 v nemški ofen-zivi. LUNDRER Ivan, Potok 14, roj. 1920, padel leta 1943 na Stajerskem. OFAČ Ciril, Po-tok 17, stopil v NOV leta 1943, od leta 1944 pogrešan (rojen 16. IV. 1927). SELAN Anton, Potok 6, roj. 3. III. 1914, padel leta 1944 na Erjavcih — Pri-morska. JURKOVIC Miha, Slav-ski laz, roj. 12. X. 1922, padel leta 1942 v Borovcu. LISAC Jože, Slavski laz 18, roj. 20. IX. 1921, padel leta 1943 v Grčari-ah. OBRANOVIC Martin, Slav-ski laz 1, roj. leta 1913, padel leta 1942 v roški ofenzivi. LI-SAC Alojzij, Slavski laz 11, roj. leta 1917, padel spomladi leta 1945 na Vrhniki. KLOBUČAR Alojzij, Padovo 2, roj. 11. III. 1913, padel leta 1943 na Turja-ku. ZIDAR Jože, Padovo 3, roj. 16. VIII. 1899, padel leta 1943 na Turjaku. PAPEZ Matija, Fara 10, roj. 12. VII. 1920, padel leta 1942 v roški ofenzivi.

OGRINC Anton, Breže 29, rojen 1917, padel junija 1945. ZIDAR Andrej, Breže 3, roj. 1925, padel marca 1944. SILČ Ludvik, Jur-jevica 42, roj. 1913, ustreljen od Italijanov 1942. TANKO Alojz, Jurjevica 52, roj. 1909, ustreljen od Italijanov novembra 1942. TANKO Rudolf, Jurjevica 52, roj. 1915, ustreljen od Italijanov novembra 1942. TANKO Jonez, Jurjevica 51, roj. 1906, ustre-ljen od Italijanov novembra 1942. OBERSTAR Viktor, Jurjevica 40, roj. 1906, ustreljen od Ital-ijanov julija 1942. PAJNIC Franc, Jurjevica 41, roj. 1923, ustreljen

Okrajni odbor Zveze borcev v Kočevju in Pripravljalni odbor za proslavo 10. obletnice Zbora slovenskih odposlancev prosita vse bralece Dolenjskega lista v okolju Kočevje, vse svoje padlih borcev in žrtve NOB in njihove znanca, da pomagajo pri zbiranju točnih podatkov in imen vseh tistih, ki so padli na strani NOB za svobodo. Svoje pripombe pošiljajte na Okr. odbor ZB v Kočevje ali naravnost Priprav-ljajnemu odboru za proslavo jesenske 10. obletnice Zbora slo-venskih odposlancev.

od Italijanov julija 1942. SILČ Jonez, Jurjevica 8, rojen 1869, ustreljen julija 1942. SILČ Ne-ža, Jurjevica 8, roj. 1875, ustre-ljena od Italijanov julija 1942. ARKO Jože, Jurjevica 18, roj. 1924, ustreljen aprila 1944. LE-SAR Neža, Breže 10, roj. 1906, ustreljena julija 1942. FRAN-CELJ Jonez, Jurjevica 2 rojen 1909, umrl v Reniči januarja

1943. LOVSIN Jože, Jurjevica 54, roj. 1904, umrl decembra le-ta 1942 na Rabu. ZALAR Jože, Breže 19, roj. 1888, umrl junija 1943 na Rabu. GORNJAK Franc, Kot 3, roj. 1899, umrl januarja 1943 v Padovi. ZOBEC Anton, Kot 24, roj. 1895, umrl januarja 1943 v Padovi. KENDA Franc, Kot 1, roj. 1914, umrl v Reniči novembra 1943.

5. XII. 1905, umrl v nemški in-ternaciji marca 1945 v Dachau. JAKSIČ Anton, Banja lo-ka 15, roj. 1934, ubit od mine

Okrajni komite SKOJ Kočevje - na sestanku v Kosteljski dolini

septembra 1943. JAKSIČ Neža, Banja loka 15, roj. 1907, ubita leta 1944. NAGO Jože, Drežnik 14, roj. 1903, ubit 27. IV. 1942 na Preži. KLARIĆ Jakob, Jesen-ov vrt 6, roj. 1899, umrl v in-ternaciji decembra 1942 v Reni-či. CETINSKI Matija, Zapuže, roj. 1902, umrl maja 1943 v Ro-niči. ZIDAR Matija, Banja lo-ka 26, roj. 1914, ubit leta 1944. KRKOVIĆ Martin, Kaptol 4, roj. 1906, umrl v internaciji fe-bruarja 1943 v Padovi. CETIN-ton, Jesenov vrt 3, roj. leta 1923, ubit avgusta 1942 v Ko-ševju, oz. umrl na posledicah ran. OZANIČ Jože, Kuželj, roj. III. 1910, umrl v internaci-jni na Rabu leta 1942. LISAC Anton, Kuželj, umrl na Rabu leta 1942. GLAD Jože, Ograja, roj. leta 1893, umrl na Rabu leta 1943. GREGORIČ Jo-že, Stružnica, roj. 1908, ustre-ljen leta 1942. SIMONČIĆ An-ton, Grivac 16, roj. 1867, ubit jeseni leta 1944 od ustašev. Ku-želički Jože, Grivac, roj. 1888, umrl na Rabu leta 1942. ROGA-LE Ivan, Rajše 4, roj. 1913, leta, umrl v Padovi leta 1943. FABJAN Matija, Gor. Potok 1, roj. 1893, umrl v internaciji Padova leta 1943. STAMFELJ Andrej, Banja loka 48, roj. leta 1929, ubit od mine leta 1943 v Banja loki. JURKOVIC Matija, Banja loka, roj. leta 1935, ubit od mine leta 1943 v Banja loki. RESNIK Adolf, Drežnik 10, roj. 1907, ustreljen leta 1942 v Ko-čevski Reki. OSTERMAN An-drej, Jasenc 11, roj. leta 1923, ustreljen leta 1942 v Kočevski Reki. ZAGAR Ana, Banja loka 39, roj. 1887, ubita aprila 1945 v Banja loki od četnikov. ZA-GAR Jakob, Banja loka. PAJNIC Matija, Slov. Briga 5, roj. 1913, ubit od Nemcev le-ta 1943 pri Skofji Loki. CURL Jože, Drežnik, roj. 1899, ubit od Italijanov 1942 leta. KLA-RIC Jože, Nova sela 25, roj.

senov vrt 12, roj. 1929 ubit od bombe leta 1943. RESNIK Da-nica, Slov. Briga, roj. leta 1921, umrla v taborišču leta 1944.

Rajonski aktiv Ribnica — silkan spomladi 1944

Stoje od leve proti desni: Slavka(?) — članica RO AFZ; Trobiš Stefan-Aleš, član RK KPS; Silc Micka, članica RO OF; Klun Milan član RK SKOJ; Maležič Lipe, član RK SKOJ; Skodnik Vanda, član RK SKOJ; Zalar Jože; Stane(?); Ponikvar Jože, član RO OF; Knol Ana, članica RO AFZ; Sobar Peter, član RO KPS.

Arko Jonez, Ribnica 16, roj. 1869, ubit pri bombardiranju no-vembra 1944. 86. BAMBIC Alo-jzij, Ribnica, roj. 1900, umrl fe-bruarja 1943 v Reniči, Italija. 87. CAMPA Jože, Dane 7, roj. 1906, ustreljen julija 1942 kot talec. 88. Bregar Ivan, Goriča vas, roj. 1911, ustreljen januar-ja 1943 v Doliški gori, Crnc-melj. 89. KERSNIC Stefan, Hro-vača, rojen 1907, bil ustreljen oktobra 1942 kot talec. 90. JA-VORNIK Jonez, roj. 1924, ka-mandant Gubčevce brigade, v borbi z Nemci pri Sv. Križu ob Savji ga je septembra 1943 raz-nesla mina. 91. CESAREK Aloj-zij, Ribnica 157, roj. 1903, padel dec. 1943. 92. CESAREK Ladi-slav, Ribnica 184, rojen 1926, ustreljen februarja 1945. 93. DIVJAK Sašo, Ribnica 50, roj. 1920, ustreljen novembra 1944 v Mariboru kot talec. 94. DROBNIC Ladislav, Ribnica 100, roj. 1924, padel februarja 1945 na Stajerskem. 95. GORNIK Mar-tin, Dane, roj. 1901, ustreljen kot talec julija 1942. 96. GORSE Leopold, Ribnica 130, roj. 1918, umrl v internaciji julija 1943. 97. GORSE Simon, Ribnica, roj. 1906, ubit oktobra 1942. 98. ILC Anica, Gorenja vas 20, roj. 1924, ubita pri bombardiranju v Nem-ščiji kot interniranka. 99. SC-BAR Franc, Bukovica, roj. 1869, umrl junija 1942. 100. PAKIZ Emil, Ribnica 79, rojen 1888, ustreljen kot talec avgusta 1942. 101. NOSAN Frančiška, Bu-kovica, r. 1897, ubita jul. 1942 ob priliki požiga vsi. 102. NOSAN Franc, Goriča vas 5, roj. 1919, ubit od Nemcev 1944. 103. MR-har Jakob, Nemška vas 38, roj. 1892, ustreljen maja 1942. 104. MIHELIC Marija, Dane, rojena 1883, ubita pri bombardiranju marca 1944. 105. LOVSIN Fer-dinand, Goriča vas 52, roj. 1924, bil v NOV, pogrešan od 1942. 106. LEVŠTIK Anton, Ribnica št. 118, roj. 1900, umrl na Rabu januarja 1943. 107. LESAR Ivan, Dene št. 22, roj. 1926, vsled prehlada v NOV umrl oktobra 1944. 108. ARKO

JURKOVIC Jože, Hrib 3, roj. leta 1912, padel leta 1942 na Hrvaškem. GRGORIČ Alojzij, Planina 3, roj. 30. XII. 1909, padel leta 1944 v Žužemberku. MIHELČIČ Matija, Vas 2, roj. 23. V. 1923, padel leta 1943. MARINC Matija, Vas 19, roj. leta 10. I. 1903, vstopil v NOV leta 1943, od istega leta pogrešan. BUKOVEC Jože, Slavski laz 19, roj. 1913 leta, padel leta 1945, kraj ni znan. JUŽNIC Ivan, Slavski laz 10, roj. leta 1913, padel leta 1945 v Sremu — Si-le. LISAC Leopold, Slavski laz 15, roj. leta 1913, umrl na po-sledicah katere je dobil v NOV leta 1945. BAVER Matija, Ku-želj 7, roj. 2. II. 1923, padel av-gusta 1944 na Stajerskem. BA-VER Vid, Kuželj 7, roj. 11. II. 1927, bil v NOV, leta 1948 umrl na posledicah. BOČKO Jože, Kuželj 18, roj. leta 1924, padel leta 1944 pri Sv. Gregorju. BA-VER Matija, Kuželj 5, roj. leta 1924, padel leta 1944 pri Sv. Gregorju. GLAD Marija, Glad loka 1, roj. 26. VIII. 1922, padla avgusta 1942 pri Loškem potoku.

LISAC Marija, Kuželj, padla julija 1943. OZANIČ Drago, Grivac 4, roj. 29. VI. 1920, padel leta 1943 v Drežnici. KUZELEČI-KI Ivan, Grivac 1, roj. 3. XII. 1922, padel leta 1944 v Vipavski dolini. RACKI Jože, Grivac 8, roj. 4. III. 1924, padel leta 1942 v kočevskem Rogu. SPILETIČ Anton, Suhor 2, roj. 1916, padel v Žužemberku spomladi leta 1944. SPILETIČ Mirko, Suhor 2, roj. leta 1921, padel decembra 1942 v Suhorju. CRNKOVIC Matija, Podstene, roj. leta 1921, padel v Ravnah junija 1942. ZAGAR Alojz, Podstene 4, roj. leta 1925, padel oz. umrl v par-tizanski bolnici leta 1944, vsled posledice ran. ZAGAR Matija, Podstene 4, padel leta 1942 v kočevskem Rogu. DELAC Ma-tija, Banja loka 36, roj. leta 1921, padel leta 1942 na Hrvaškem. SKANDILIČ Jože, Slov. Briga 1, roj. leta 1917, padel oktobra 1943 na Jesenovem vrtu. KLARIČ Ivan, Maver 6, roj. 1920, padel leta 1942 v kočevskem Rogu.

Padli borci in žrtve občine DOLENJA VAS

1. KLUN Jonez, roj. 1888, ustreljen aprila 1945. 2. POGORELEC Viktor, Dolenja vas 34, roj. 1907, padel decembra 1944 v Veliki gori. 3. RUS Jakob, Dolenja vas št. 26, roj. 1905, padel februarja 1944 na Stajerskem. 4. MRHAR Stanislav, Dolenja vas 138, roj. 1908, padel februarja 1944 na Pohorju. 5. KOZINA Karel, Do-lenja, vas 86, roj. 1903, padel no-vembra 1943 pri Preždu. 6. VI-DERVOLEK Karolina, Rakitnica 4, roj. 1926, ubita aprila 1945 pri Vel. Laščah. 7. ANDOLSEK Anton, Lipovec 3, roj. 1923, ustreljen 1943. 8. PALČIČ Jonez, Lipovec 4, roj. 1910, padel de-cembra 1944 na Blokah. 9. GOR-SE Stanislav, Rakitnica 17, roj. 1923, padel oktobra 1944 na Po-horju. 10. OMERZA Franc, Pri-gorica 75, roj. 1907, padel no-vembra 1943 kot borec Primor-ske brigade. 11. GORSE Franc, Rakitnica 17, roj. 1915, padel februarja 1944 pri Petrinjah. 12. HENIGMAN Jože, Rakitnica 65, roj. 1917, ustreljen kot obvešče-valet januarja 1944 v Jendolcu. 13. KROMAR Jonez, Rakitni-ca 66, roj. 1899, ubit od domo-branci decembra 1944 v Veliki Gori. 14. TRDAN Franc, Rakit-nica 1, roj. 1926, padel decembra 1943 na Notranjskem. 15. VI-DERVOLEK Jože, Rakitnica 19, roj. 1908, padel marca 1944 pri Kaniku. 16. VIDERVOLEK Alojz, Rakitnica 39, roj. 1921, padel 1943 pri napadu na Kočevje. 17. VIDERVOLEK Jonez, Rakitnica 39, roj. 1925, umrl 1943 na posledič-ah ran iz NOB. 18. HENIGMAN Jonez, Rakitnica 11, roj. 1918, padel 1943 pri napadu na Ko-čevje. 19. HENIGMAN Jože, Ra-kitnica 11, roj. 1927, padel 1943

na Tratah — Primorsko. 20. DE-JAK Ludvik, Blate 2, roj. 1918, ustreljen kot talec avgusta 1942. 21. DEJAK Ignac, Blate 2, roj. 1922, padel 1942 v Zadolju pri Ribnici. 22. GORSE Jože, Blate št. 3, roj. 1916, ustreljen od BE-GAR 1943 v Vel. Laščah. 23. GOR-SE Zorka, Rakitnica 17, roj. 1925, ubit pri bombardiranju Gline 1944. 24. KAPLAN Leopold, Ra-kitnica 70, roj. 1919, umrl na Rabu 1943. 25. KAPLAN Jože, Rakitnica 70, roj. 1919, ustreljen januarja 1944 v Jendolcu. 26. HOČEVAR Jonez, Rakit-nica 48, roj. 1902, umrl na Rabu 1943. 27. HENIGMAN Anton, Ra-kitnica 57, roj. 1909, umrl na Rabu 1943. 28. DEJAK Karel, Dolenja vas 25, roj. 1923, padel 1944 na Stajerskem. 29. TRDAN Jože, Dolenja vas 80, roj. 1926, padel 1943 pri Rakitnici. 30. ZBASNIK Adolf, Dolenja vas št. 29, roj. 1921, zaklan od Be-ga januarja 1943 v Gor. Sušici. 31. BOJČ Anton, Prigorica 33, roj. 1926, padel 1943 na Primorskem. 32. MERHAR Karel, Prigorica 79, roj. 1914, padel 1944 pri Hi-njah. 33. ZOBEC Karel, Dolenja vas 112, roj. 1914, padel oktobra 1943 pri Stanpetovem mostu.

34. MERHAR Pavel, Prigorica 89, roj. 1921, padel februarja 1945 na Stajerskem. 35. HREN Jonez, Pr.gorica 58, roj. 1910, ustreljen kot talec avgusta 1942. 36. MERHAR Marija, Dolenja vas 28, roj. 1900, ustreljena od Be-ga 1944 v Ljubljani. 37. MERHAR Emilija, Dolenja vas 28, rojena 1925, ustreljena od Be-ga 1944 v Ljubljani. 38. TRDAN Franc, Rakitnica 74, roj. 1926, umrl v

(Nadaljevanje prihodnjč.)

IZ NAŠIH KRAJEV

Ne uničujmo gnezd koristne perjaste divjadi!

Dognano je, da je največji uničevalc poljskega mrčesa (med drugim tudi koloradskega hrošča) pernata divjad — fazani, jerebice, divje race in pod. Strokovnjaki so ugotovili, da je na primer na Stajerskem, kjer je bil koloradar prej zelo razširjen, sedaj najmanj tega škodljivca prav zaradi velikega staleža pernatih uničevalcev.

ske družine se kar dobro dr- žijo. Zal pa se najdejo brez- vestni ljudje, ki uničujejo gnezda z jajci ali preganajo te lepe ptice, ki ne delajo prav nobene škode, pač pa samo korist. Tako so na zadružnem posestvu pri Bajnofu vzeli kar 24 jajo iz gnezda in jih baje škodljivca prav zaradi velikega staleža pernatih uničevalcev.

domila opazovat gnezdo fazan- ke v Rogovem logu, da je pti- ca zapustila gnezdo. Tak odnos do pticjih in dru- gih gnezd je škodljiv in kaže pomanjkanje srčne kulture. Prav tako pa je to kaznivo po zakonu o lovu. Lovska družina Novo mesto je razpisala nagra- de za tiste, ki odkrijejo gnezda pernate divjadi in jih čuvajo do izvalitve. Seveda je treba vsako najdeno gnezdo in na- daljno čuvanje takoj prijaviti lovski družini. Za vsak tak primer plača lovska družina 500 din nagrade. Če je gnezdo med travo ali deteljo, je treba pustiti nepokosen košček okrog gnezda. Lovska družina Novo mesto opozarja tudi, da na- stavlja zasturljena jajca za vrane, ki delajo kmetovalcem res veliko škodo. Vsak, kdor vidi tako jajce na polju, naj ga pusti pri miru, ker je za- strupljeno z močnim strupom, ki je nevaren tudi človeškemu organizmu. Lastniki psov naj ne puščajo teh posebno sedaj poleti v lovišča, ker bodo čla- ni vsakega klatečega psa brez nadaljnega pokončali.

Predgrad

Na redni letni občinski konfe- renci Zveze komunistov za obči- no Predgrad, katere so se udele- žili poleg članov tudi predstavi- ki ostalih množičnih organizacij, so pregledali delo posameznih komunistov. Razpravljali so med drugim tudi o desetletnem na- rtu gospodarskega razvoja obče- ine, o katerem je bilo že govora na zborih volivcev in obč. ljud- skem odboru. Člani ZK se bodo tudi vnaprej zavzemali za gospo- darski in politični razvoj občine, pri tem pa računajo na podporo in sodelovanje vseh delovnih ljudi. Komunisti hočejo biti tudi v bodoče še bolj kot dosedaj v prvih vrstah in borbi za gospodarski napredek in kulturno politič- ni dvig vse doline.

Kočevje

Občinski odbor Rdečega križa v Kočevju je priredil 18. junija zdravstveno predavanje o nalez- ljivih črevesnih boleznih. Za lažje razumevanje predavanja so vrteli tudi film. Takih poučnih predavanj si prebivalci Kočevja še žele. Hvalevredno pobudo ob- činskega odbora RK v Kočevju naj bi posnemali tudi odbori RK po ostalih večjih krajih na Kočevskem.

Izšla je okusno opremlje- na revija Prešernove družbe »Obzornik«. Naročite jo lahko pri poverjenikih in v vseh knjižarnah ter v upra- vi v Ljubljani, Erjavčeva 12.

Dom na Mirni gori bo pod streho do 15. julija

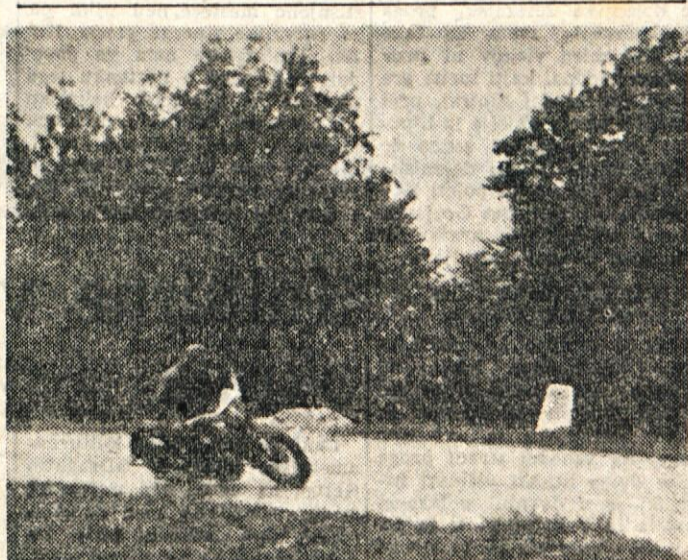
Dve leti in pol za umor novo- rojenčka in tatvino. Kot je bilo že objavljeno v našem listu, je Alojzija Grubar, kmečka hči iz Dol. Suhodola pri Brusnicah, letos januarja kmalu po porodu zadržila lastnega otroka. Okrož- ni javni tožilec je Grubarjevo obtožil po členu 135. kazenskega zakonika, to je uboja na mah, češ da je od poroda do umora novorojenčka že preteklo nekaj časa, iz česar se da sklepati, da je bil storjen umor po preudr- lju in pri polni zavesti. Pri sod- ni obravnavi pa je senat okrož- nega sodišča v Novem mestu ocenil dejanje tako, da je bilo storjeno neposredno po porodu, ko je bila storilica še pod vpli- vom porodnih bolečin. Za de- janje, storjeno v takem stanju, je predvidena znatno manjša kazen kot za dejanje, storjeno v okoliščinah, ki jih predvideva člen 135. Grubarjeva je bila ob- sjejena za detomor, poleg tega pa še za eno tatvino na skupno kazen 2 let in 6 mesecev zopra- ra. Ostale navidezne sokrivce (očeta otroka in storilkino ma- ter), ki naj bi vplivala na storje- no dejanje, kot smo to pred tedni objavili v našem listu, javni tožilec ni obtožil, ker za to ni bilo zakonite osnove.

Bodo res vino in klobase edino „merilo“ za davke na Trebelnem?

Poglejmo še med male kmete in trebelsko revščino! Stari Janez z Malne ima 1,64 ha obdelovalne zemlje in travnik od agrarne Hud veter je zapihal te dni na Trebelnem. V pisarni občine je živo kakor že dolgo ne. V vlaklu proti Novemu mestu srečuješ lju- di s Trebelnega, ki hodijo na »okraj po pravico«. Ostre in vro- če besede padajo na račun občinske davčne komisije. Končna od- mera dohodnine za leto 1952 je med kmeti in obrtniki sprožila takele pogovore: »Sosed ima enkrat več zemlje, pa pol manj davka! Kje je pravi- ca, ha?» »Strah in trepet naše občine, 9- članska davčna komisija, se je za- bila v občinsko sobo in razdelila davke, kakor je njej najbolj pri- jalo. Tam, kjer se dobi pri hiši pišca, je davkov manj, ker jim pišca ne dajo — so davki večji!« Poglejali smo na občinski od- bor SZDL in zvedeli za nekaj primerov, ki davčni komisiji na Trebelnem prav gotovo niso v čast. Peterle Jože s Cikave ima n. pr. 10 hektarjev obdelovalne zemlje - davkov pa so mu odme- rili za lanj 41.900 din. Berežič Anton iz Malne, ki ima dobrih 6 ha zemlje, pa bo moral plačati kar 96.000 dinarjev! Baje mož ne da piti vsakomur, ki je na Tre- belnem ježen — pa se mu to zdaj pri davkih pozna...» Bivši župan Grebenc Leopold ima 3.29 ha obdelovalne, dobre

zemlje in lepo gospodarsko po- sloje! Kaj bi ga ne imel Saj so mu ga okupatorji vedno pustili epi v miru, moža pa tudi! No, davkov so mu odmerili za l. 1952

ta 1942, brata leta 1944, mati pa je zaradi strahu pred domačim nasilnikom umrla leta 1944. Kakšno merilo je jemala davčna komisija nam gornja dva primera dovolj

Pred ovinkom (s l. avto-moto gorskih dirk Mokronog-Trebelno)

20.900 dinarjev. Tomič Ani na Trebelnem šte. 13. pa je komisi- ja predpisala za 3.12 ha zemlje kar 39.000 dinarjev — ali skor- enkrat več kot g. Grebencul! Ne čudimo se torej, da na Trebelnem vrel! Povejmo še, da so Tomiče vim ubili belogardisti očeta že le

razločno kažeta. Kje je tu sorazmerje, kje pošte- pa bo plačal 7.100 din davka. Nahtigal Feliks s Trebelnega pa ima hektar in 84 arov zemlje, pla- čati pa bo moral kar 24.035 din! most? Ali niso člani davčne komi- sije gledali le sebi na prste?

Da ni vse v redu na Trebelnem, kaže tudi: izjava podpredsedni- občine Lojzeta Mrčine, ki pravi: »Treba je po pravici povedati tako je: kjer se dobi več pišca, tam je manj davkov...« Občin- torej ve za nepravilnosti — kaj pa je ukrenila, da bi jih odpra- vila?

DELO PIONIRJEV CRNMELJSKE GIMNAZIJE

Pred kratkim je uprizo- rila pionirska dramska sku- pina, ki jo vodi profesor Joško Koropec, uspelo igrice »Rdeča kapljica«. Igrica je bila upri- zorjena na čast rojstnega dne maršala Tita.

Prav tako je bila uspešna tudi folklorna, filatelistična, strelska, šahovska skupina in pevski zbor. Filatelistična sek- cija je priredila več lepih raz- stav, kjer so prikazali pionirji tudi lastne izdelke, albume in drugo. Obiskali so tudi sosed- nje osnovne šole Talčji vrh, Doblisce in Petrovo vas s fol- klornimi, dramskimi nastopi in tekmovanju v športnih igrah, ter tako delovali na zbliznanju pionirjev bližnjih sol. Za praznik Socialistične zveze delovnega ljudstva so priredili tekmovalne sosednjimi gim- nazijami in športnih panogah, streljanju. Delo pionirske orga- nizacije je bilo v letošnjem letu zelo uspešno. Prof. Zabrc je znal razgibati mlade ljudi z različnimi prireditvami in go- stovanji, kjer so se pionirji odrezali. M. T.

Koblarji pri Stari cerkvi

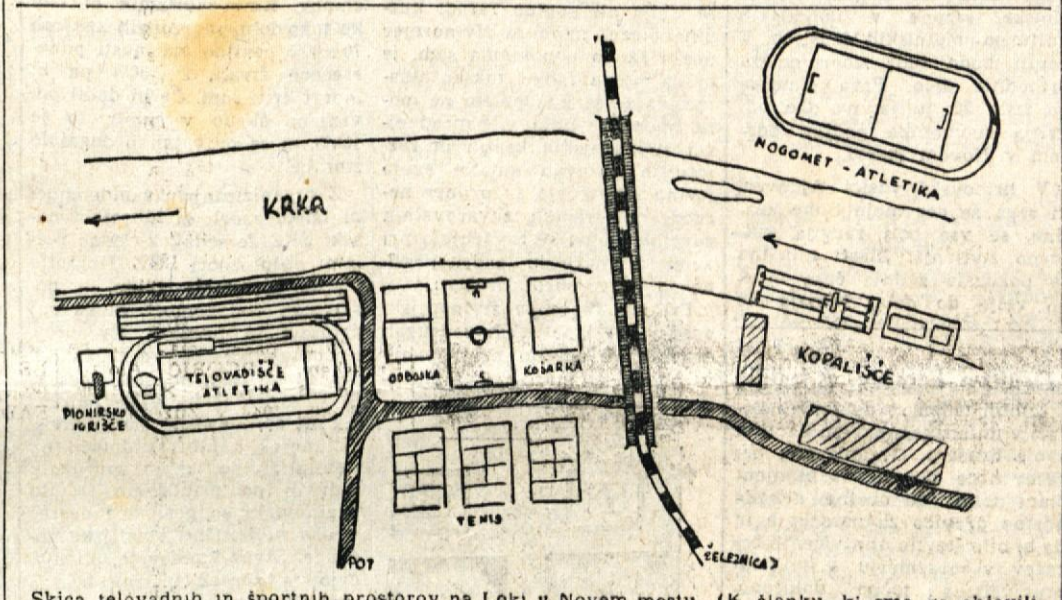
Kakor drugod smo tudi v naši vasi izvzli novi odbor Sociali- stične zveze delovnih ljudi. Ude- ležba članstva je bila številna. Ljudje se zavedajo pomembnosti, kdo naj vodi vsaki odbor Sociali- stične zveze. Kakor smo že omenili so volitve lepo potekle, v odbor pa so bili izvoljeni naj- boljši člani SZDL. V petlanski odbor sta bila izvoljena tudi dva člana Zveze komunistov. To pa ni bilo vse nekaterim ljudem iz vrst ZK v Koblarjih, ki so ho- teli volitve razveljaviti češ, da mora biti nov odbor sestavljen samo iz vrst članov Zveze komu- nistov. Na prvi seji novoizvolje- nega odbora SZDL, kateri je pri- stotoval tudi sekretar MK ZK Kobojevič tov. Ogorec, je leta obsojil nepravilno pojmovanje nekaterih komunistov iz Koblar- jev glede zadnjih volitev odbora SZDL. K.

ALI VESTE, KAM GREDO MILIJONI PRI JUGOSLOVASKI LOTERIJ?

V začetku leta je bila ure- sništvena pri Državni loteriji FLRJ reorganizacija, ki ni spremenila njenega zunanega poslovanja, pač pa je imela velik vpliv na notranjo ure- ditev in naloge, katere so ji bile z njo dane. Z odlokom

vlade FLRJ je postala gospo- darska ustanova s samostojnim financiranjem, ki posluje pod imenom »Jugoslovanska loteri- ja«. Njen čisti dobiček se razdeli na enake dele slededim druž- benim organizacijam: Zvezi

večano število dobitkov po 70.000, 50.000, 8.000, 5.000, 3.000, 2.000, 1.500, 1.200, 1.000, 500 400, 300 in 100 dinarjev ter novi dobitki za 40.000 in 10.000 dinarjev. Da bi Jugoslovanska loterija prepričala delovne ljudi Jugo-

Skica telovadnih in športnih prostorov na Loki v Novem mestu. (K članku, ki smo ga objavili v prejšnji številki.)

Obvestilo

KINO DOLENJSKE IZOLICE pred- vaju: 27. in 28. junija: avstrijski film »STREŠI SKOZI OKNO«. OGLASI IZGUBIL SEM žepno uro v usnjeni vrečki od Ločne do Novega mesta. Najditelj naj jo za nagrado prine- se na upravo lista. PRIDAM gepelji (vitelji). Naslov v upravi. PREKLIC NISEM PLACNIK ZA DOLGOVE, ki bi jih s prikupovanjem napravil Smrekar Janez iz Smarjete. — Ma- rija Smrekar.

Kronika nesreč

NOVO MESTO. Upokojenca Alojzi- ja Rozino je doma na dvorišču udi- ril konj v koleno desne noge. BROT PRI NOVI MESTI. Z mi- lušči se je vobdel v leto nogo mi- rnarji vjenec Andrej Primc. CRNMELJ. Posestniškovnega sina Stanika Vajsa je na travniku satekla srebarka. Ko se je bližal senozemu stogu, je v tega udarila strela in pri tem poskovala tudi Vajsa.

je delo zaustavila iz gole hudo- bije! Ali se zaveda, da v vas niti gasilci ne bodo mogli priti z brigalnimi, če bo kje izbruhnil požar? Crničeva, ki ni niti član O.F. (ker je legitimacija O.F. vrnila takoj potem, ko si je na vrag si ga vedil kakšen način in s kakšnimi izjavami (niti katerokoli druge množične orga- nizacije, vse to nič ne briga. Ir- sestdeset gospodarjev, ki si vroče žele, da bi dobili ceste, zahteva- naj ljudska oblast s Crničevom po- stopa tako, kakor zasluži. Sest- deset gospodarjev zahteva, da se preišče zadeva z njeno pokojni- no. Primoščani, Girsčani, Krivo- glavčani in Dobravčani bodo za svoje trpljenje v času NOV naj- leveje pplačani s tem, da jim ljudska oblast kljub nasprotovan- jem iz treh vasi. Zakaj Crničeva tako živo rogovili po sodiščih in pri odvetniku, ko pa je bilo treba delati za skupnost, se je izgovarjala, da je bolna in je bila takrat seveda oborožena z zdrav- niškimi sprječevali? Od skupnosti prejema (kljub temu, da ima hišo in zemljo) pokojnino, skup- nosti pa ni voljna ničesar dati! Kako da sploh prejema pokojni- no, ko ni kot bivša služkinja bila v službi niti pet let? Tri km- cestje je zgrajeno, Crničeva pa

borec NOV (vojnim sirotam), Zvezi vojaških vojnih invalidov Jugoslavije, Zvezi slepih Ju- goslavije, Zvezi gluhonemih Jugoslavije in Jugoslovanskemu rdečemu križu. Omenjene orga- nizacije imajo tudi po enega zastopnika — stalnega člana v upravnem odboru.

S tem, da se ves dobiček od- vaja omenjenim organizacijam, je Jugoslovanski loteriji po- verjena velika naloga: koliko vojnim sirotam bo omogočeno šolanje ali učenje kakega pokli- a, koliko invalidom, slepih ali gluhonemih, ki so izgubili zdravje v življenju ali pa ga že od rojstva niso imeli, bo olajšano težko življenje? S tem, da kupite srečke Jugoslovanske loterije, nimate samo možnosti zadeti enega izmed mnogih do- bitkov, ampak pomagate v prvi vrsti omenjenim človekoljub- nim organizacijam pri njho- vem res humanem delu.

Posebno važen za vse igralce pa je novi plan, po katerem bo sedaj večje število in tudi višjih dobitkov, v skupni vred- nosti 76.000.000,— dinarjev. V novem planu so štiri premije: ena za 1.000.000,—, ena za

500.000.— ena za 300.000.— in ena za 200.000.— dinarjev, po- slavije, da je pri žrebanju srečk vsakega 23. v mesecu vsaka nepravilnost ali celo go- ljufija popolnoma izključena, daje s tem, da prireja vsak mesec žrebanje v drugem kra- ju vsem možnost in priliko, da se o tem prepričajo sami. Za to leto sta bili določeni dve žrebanji v Sloveniji; prvo je bilo 23. maja v Trbovljah, drugo pa 23. junija v Ptujju.

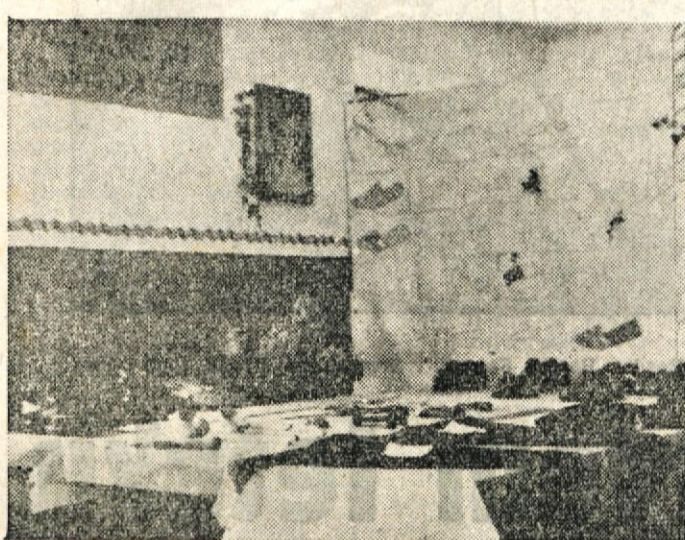
Na Dolenjskem v zadnjih letih nismo imeli sreče, da bi kakšen večji dobiček ostal pri nas, čeprav se precej srečk proda v Novem mestu, Metli- ki, Crnomlju, Kočevju in ne- katerih drugih krajih. Če pa se sreča le nasmehne tudi kak- snemu Dolenjcu, nas bo o tem tovariš Zbačnik hitro obvestil. Kupovalci srečk pa bodo od- slej imeli zavest, da s kupo- vanjem srečk pomagajo njim, ki so pomoči najbolj potrebni: našim vojnim sirotam, gluhim, slepih in Rdečemu križu! Se- gajmo zato po srečkah, ki nam jih vsak mesec ponujajo naši invalidi in ostali razpečevalci.

NAJVIŠJE CENE ZDRAVSTVENIH STORITEV

- Na podlagi 5. t. odloka o finan- ranju in poslovanju zdravstvenih za- vodov (Ur. l. FLRJ št. 14-83-53) iz- daja Okrajni ljudski odbor Novo mesto na seji obeh zborov dne 27. maja 1953
- OPREDBO O NAJVIŠJIH CENAH ZA ZDRAV- STVENE STORITVE ZAVODOV S SAMOSTOJNIM FINANCIRANJEM
- Zdravstvenim zavodom s samosto- jnim financiranjem se določajo tele najvišje cene: a) Zdravstvenemu domu o Nozem mestu: 1) Storitve v ambulanti: a) Pregledi: 1. V polikliniki v Novem mestu din 95.— 2. V Zdravstvenem domu Dol. Toplica din 80.— 3. V Zdravstvenih domovih v Zdobneku in Sentjerneju din 150.— 4. V Zdravstvenem domu v Trebnju din 125.— 5. V ambulanti dr. Fencu v Mokronogu din 90.— b) Pregledi za smoplačnike: Vsak pregled brez materiala din 80.— Material se zaračuna posebej.
- II. Obiski na domu: 1. Dnevni obisk din 80.— 2. Nočni obisk din 120.— 3. Kilometrine peš ali z lastnim vozilom: a) podavni od km din 40.— b) ponoči din 40.— Ako da stranka vozilo, se računa zamuda časa nad 2 uri po din 100.— od vsake začete ure. Splošni bolnišnični v Novem mestu za oskrbni dan din 700.—
- B Ta odredba se objavi na razglasnih deskah Okrajnega LO Novo mesto, Zdravstvenega doma v Novem mestu in Splošne bolnišnice v Novem mestu in velja od 1. junija 1953 dalje.
- OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO Del. šte. 1.3600-1-53 Novo mesto, dne 30. maja 1953. Zupančič Viktor, I. r., predsednik OLO

Mladinec na bradji.

Z razstave Vajenske sole v Sentjerneju

Lovska družina Novo mesto je spustila v lovišče nekaj pa- rov pernate divjadi, zlasti fa- zanov, ki se spričo skrbi lov-

METLIKA IN NJENE NOVICE

Dela na grajskem vrtu, ki so tudi številne šole iz Bele krajine, več mesecev počivala, so se te dni zopet pričela. Klesarji zdaj vneto obdelujejo trdi restovski kamen, s katerim bodo obloženi oporni zidovi in stopnišča. Upno, da bo grajski vrt že prihodnji mesec dobil svojo pravo podobo, ko pa bo naslednji pomlad na prvi terasi postavljen spomenik padlim borcem, bo vprisanje grajskega vrta res zadovoljivo rešeno.

Tudi notranja dela v metliškem Dijaškem domu dobro napredu- jejo in prav tako so te dni tudi ometali zunanje zidove bivšega Zdravstvenega doma, v katerem je zdaj nameščena pošta. Ikarati dovršujejo stanovanjske prostore v prvem nadstropju.

CITAJTE IN ŠIRITE »DOLENJSKI LIST«

Ali naj res zmaža eden proti šestdesetim?

Krivozličani in Dobravčani v Beli krajini so v času NOV mnogo pretrpeli. Okupator je po- žgal, streljal in ropal, a velike vere v svobodo ljudem le ni mogel izpuliti iz srd. Partizani so prihajali k tem ljudem kakor domov.

V Krivozličavce in Dobravce vodi ozka gozdna pot. Vasi sta kakor odrezani od sveta. »Po osvoboditvi bomo to našo zanimko pot razširili in si zgra- dili ceste!« so se vaščani pogov- arjali med vojno.

Vojna je minila. In že leta 1945 je takratni KLO na Primošku, kamor sta takrat pripadali vasi brez spodobne ceste, sporazumno z vsemi vaščani izdelal plan za novo cesto. Predlog je bil oddan OLO v Crnomelju, ki ga je osvojil. In leta 1946 s. je že organizirala delovna brigada. Pobudnik je bil tov. Molek iz Metlike. Ker pa se ni prijavilo dovolj delavcev, je brigada odšla na delo v Kaniža- riko, zgraditev ceste Primošek — Krivozličavce — Dobravce pa se je odložila za poznejši čas.

pašnikov. Tov. Simončič, sedanjí predsednik obč. lj. odbora Gra- dac v Beli krajini in takratni odbornik, je bil izvoljen, naj vodi delo. Naložilo so mu funkcijo. Zavihal si je rokave, da bi služil ljudstvu, pa — glej ga vrančal — iznenada dobi poziv na orožne vaje. Odide. In delo na cesti je spet zastalo.

Toda Krivozličavčani in Dobrav- čani, ki so brez vozne ceste, hočejo cesti! Pride leto 1952 in spet se sestanejo in tokrat izvol- jijo komisijo treh članov, naj z organizacijo del na cesti nad- ljube. V komisijo so izvoljeni:

Odbor SZDL naj bi zahteval v imenu ljudstva zbor volivcev. To ko ne more iti naprej. V davčno komisijo je treba postaviti za tako mesto odgovorne ljudi, o o- vevnostih do naše skupnosti pa je treba razpravljati javno, pošteno pred celo občino! Simončič Jože, takratni predse- dni obč. lj. odbora Gradec, tov. Segina Janez in Papič Anton iz Girsčič; vsi trije člani obč. lj. odbora Gradec.

In prično delati. Lepega dne pa se Crnič Ivana premisli in ji je žal za nekaj kvadratnih metrov zemlje, ki bi do- jh požrla cesta. In steče na nos kar vrat v Karlovac k advokatu dr. Berislavu Lukničnu. Naperi tožbo zoper tov. Simončiča, ki je kriv samo o toliko, da je za sploš- no ljudsko korist prevzel funkcijo v komisiji in si nakopal sinstotni, ki so v zvezi z gradnjo ceste. Advokat se pripelje iz Karlova, napiše tožbo, se skl- cuje na paragrafe, Crničeva pa se smeji v pest. Sestdeset posest-nikov, ki se bore za razširjeno cesto, pa potihem preklinja. A delo stoji. Cesta je razširjena, le ozko cestno grlo. — »Je cesta in je ni...« se smeji vaščani. Prizadeti pa se vprašujejo: »Zakaj je neki šla Crničeva po- tem, ko je bila spoznamna, da odstopi krpo zemlje za razširje- no cesto, k odvetniku v sosednji republiko? Da bi bilo več stroškov? Kaj pa če bo ona plačala stroške? Ali ne bi mogla ljudska oblast Crničevom enostavno raz- lastiti za sporno krpo zemljišča in ji v zameno nuditi drugje v bližnji drug kos zemljišča, ki je last narodne imovine? Zakaj naj bi obveljala trma in hudobija ene same ženske, ki nasprotuje najmanj šestdesetim gospodar- jem iz treh vasi. Zakaj Crničeva tako živo rogovili po sodiščih in pri odvetniku, ko pa je bilo treba delati za skupnost, se je izgovarjala, da je bolna in je bila takrat seveda oborožena z zdrav- niškimi sprječevali? Od skupnosti prejema (kljub temu, da ima hišo in zemljo) pokojnino, skup- nosti pa ni voljna ničesar dati! Kako da sploh prejema pokojni- no, ko ni kot bivša služkinja bila v službi niti pet let? Tri km- cestje je zgrajeno, Crničeva pa

Avguština Lah:

Čez Gorjance v Belo krajino

Gorjancem se samo na za- hodni in južni strani najbolj približa železniška proga, ki pelje skozi Novo mesto in Metliko. Za turiste iz severnih in srednjih slovenskih pokrajin je pač dolenska železniška proga najprimernejša zveza za tako pot. Le izbira vlakov ni prav posebno ugodna, kajti turist gre rad na pot zgodaj zjutraj, prvi jutranji vlak pa odpelje iz Ljubljane šele, ko poleti sonce že dve uri in pol sije na dolensko pokrajino. Tako se je poleti 1952 odpravila na pot čez Gorjance skupina učiteljev in kratki za- piski nam jo znova oživljajo.

Lazzarini, pa je končno le zna- galo ljudstvo. Proga zavije spet proti sever- rožavemu. Zapejali smo v pre- dor in se malo, pa je vlak ob- stal v Višnji gori. Na gricku je stajeno mestece, nad njim pa so razvaline starega gradu, Ko- liko zanimivega nam ve pove- dati zgodovina o nastanku tega mesteca — o starem keltskem in rimskem taborišču, mestecu Magnania ob prometni cesti. Starem trgu iz XII. stoletja, o prejemu mestnih pravic l. 1478, o simbolu višnjegorskega pol-

že, o mestnem trgu, vojaški po- stojanki, višnjegorskih yitezih in turskih vpadih, o višnjegorskih grahah in protestantizmu, o viš- njegorski sodnji in še kaj.

Vlak že sopiha dalje in kmalu smo se ustavili v Stični, kjer nam je tovarišica pojasnjevala por- men krajevnega gospodarstva, vlogo stiškega cistercijanskega samostana v minulih stoletjih, nam kazala nahajališče prazgo- dovinskega gradišča s številni- mi gomilami in že je tudi ta kraj ostal za hribi, ki obkrožajo

železniško progo.

Na severni strani proge smo še vedno opazovali značilne obr- rise Litajskega hribovja. Na ju- gu pa se razprostira kraško hri- bojno, komaj nekaj sto metrov visoki Kremenjak. To je začel- tek Suhe krajine, ki se razpro- strira po vsej jugozahodni poti do Novega mesta. Eden tovarišev se je spomnil partizanskih bo-jev na Korinju, pri Zvirčah, na Hinju, za Žužemberk in Ajdo- vec.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Bogdan Borčič: Semen v Slavskem Brodu (jedkanica)

OD LJUBLJANE DO NOVEGA MESTA

Vlak je sopihaj ob vzhodnem robu Ljubljanskega barja, od kod se na zahodno stran da- leč širi močvirnata ravnica, še preko notranjske in vrhnjske proge. Na vzhodni strani proge pa se dviga litijski višinski hr- bet, ki je v davnini polagoma nastala in v katerega si je po- stopoma vrezovala svojo strugo reka Sava, tako, da je njeno dno stisnjeno v pravo tesno. To hribovje je najstarejše na Do- lenjskem, saj je nastalo že v starji dobi geološke zgodovine. Peljamo se mimo Golovca, mi- mo nekoliko mlajših, zemeljskih plasti, v katere so vložene žile črnege premoega pri Orlemu in dalje mimo še manjših hribov, ki jih sestavljajo apnenici sred- nje dobe geološke zgodovine. Kaj vse je človek odkril pod to gozdnato in travnato odejo in kako je razvozil življenjsko pot teh krajev za milijone in milijone let nazaj!

Ko smo se odpravljali mimo Smarja in bližnjega nahajališča barita, je vlak že težje sopihal in počasneje vozil. Za nami so pomembni zgodovinski spome- niki ljubljanskega barja in že smo blizu starih zgodovinskih naselij iz bronaste in že- lesne dobe, ki sta trajali od le- ta 2000 pred n. št. do začetka našega stoletja — pri Smarju, Grosupljem in v daljavi smo videli tudi znamenito Ilovo go- ro — mogočen spomenik davn- nine in našega poslednjega boja za osvoboditev.

Po tridretturni vožnji smo prispeli v Grosupeljsko kotlino, ki se na jugu zojuje in podaljšuje v Radensko polje. Grosup- peljska kotlina je nepropusten svet z namiznimi vodami. Nas- sprotno pa je Radensko polje že tipično kraško in nima nad- zemskih vodnih tokov. Toda vo- de iz podzemskih tokov ga vsa- ko leto poplavlajo.

V Grosupljem se naša proga loči od kočevske. Vlak je zavil po njej proti vzhodu. Za zanimi- njem smo ogledovali razvaline Boštanskega gradu, ki so osta- le po napadu Cankarjeve brig- ade jeseni 1943 na tamkajšnji belegaščiški postojanko. Grad je bil sezidan na grobišču pred- zgodovinske dobe, kjer so od- krili predzgodovinske in rim- ske grobove. Pol tisočletja so tu pečepadli razni grofi Lam- bergi, Auersperg, Blagay in

Severin Sali

Srečanje z mladostjo

Polnoč prešla je; petelini prvi že jutro kličejo. Ozvezdja znana, kot bi orjak nebá obračal viseli,

Drse po starih tirih čez kapiteli, iz čiste rose pajčevina stkana, visi po vejah in dječih; mrivi... Izginjajo počasi na skrivaj iz mojega sveta podobe mile, ki v znamenju srca so se rodile. Jesen je zdaj... roke kot bi prosile so razprostrite mi nad rodni kraj...

O, ura je, ko pesem se rodi, ki spala v srcu je kot v zemlji zrna. Iz zvezdnih jat detinstvo se iskri in vabi v davno me minule čase... Na Krki slap zveni vse bolj srebrno...

Sem mar pastir, ki spet ovčice pasel O, mesec — glej: po nebu sam potuje, kakor da straži moje mesto, griče. Nocoj me rablo proša pesem kliče — mladost sedi ob meni in vasuje, in-ko jo gledam z rosinimi očmi: moj spev zvesto nad rodnim krajem čuje...

Polnoč prešla je; petelini prvi že v drugo zarji klice so odpeli. Spomini ljubi — kot po zlati brvi, ki škratke; so iz pravljic jo razzpeli — prišli so k meni z bajko O Gorjancih, kjer v noč zabladi čudežni cveto... Po moji poti, o na dolgih klancih, kot zvezde so utrnile se luči... Zdaj spet sem tu, in z mano noč, in gledam mesec — nad goro potuje; mladost obrzi mi skrila je v članih, in sem kot fant, ki z zvezdami vasuje; moj zvesti spev nad rodnim kra- jem čuje, na rosa s polj pokriva mi oči...

Kulturne vesti iz novomeškega okraja

Lani je Mladinsko kulturno- umetniško društvo »Dragotin Kette« na učiteljsku v Novem mestu ustanovilo med drugimi odseki tudi lutkovni oder. Za organizacijo se je zavzel prof. Modic. Pomanjkanje denarnih sredstev in prostora pa je za- viralo delo. Letos je uspešno mladim lutkarjem uprizoriti že več iger: »Strah ima velike oči«, »Reda kapica«, »Radov- vedni Pavilhan«, »Carovni klob- uke« in »Debela repa«. Imajo skupno 25 lutk. To je prvi lut- kovni oder v okraju, ki ima pogoje za razvoj. Zato je ra- zumljivo, da daje pobudo za ustanovitve lutkovnih odrov tudi drugim krajem. Za lut- kovne odre so se začeli zani- mati v Sentjerneju, Stopičah, Prečni in Trebnjem.

Okrajni odbor ljudske pro- svete v Novem mestu priprav- lja izdajo prve številke revije »Dolenska glasba«. Izhajala bo po potrebi. Namenjena je vsem prosvetnim društvom, aktivom in posameznim igral- skim družinam ter ostalim or- ganizacijam. V reviji bo prik-azan razvoj kulturno-prosvet- nega dela ter uspehi zadnje zimske sezone v dolenskih kulturno-umetniških društvih. V reviji bodo tudi smernice za prihodnje delo. Prva številka bo izšla 22. julija, na dan od- kritja spomenika padlim bor- cem v Novem mestu.

V hribovski vasi Ajdovec, ki sega že čez mejo Suhe kra- jine, se vse bolj razvija kul-turno življenje. Zlasti mladina je pokazala zadnje čase mno- go volje do dela. Nimajo ne

Društvo beračev v Italiji

Minuli teden so ustanovili be- rači v milanskem okraju Certosa svoje društvo. Organizacija beračev hoče doseči, da bi njeni člani dobili od občine nekako obrtno pravico za beračenje in da bi bilo število upravičenih beračev v sorazmerju s številom prebivalstva točno določeno. Vsa član društva beračev naj bi dobil dovoljen svoj okoliš za beračenje. Društvo hoče skleniti posebne pogodbe tudi s cerkvami, ki naj bi dopuščale uradno priznanje beračem pravico prosja- čenja pred cerkvenimi vrati.

Vest o ustanovitvi društva be- račev zelo značilno osvetljuje so- cialne razmere v današnji Italiji, kjer je že dolga leta na krmlju krščanska demokratska stranka.

dvorane, ne prostorov za pri- rejanje iger ali ostalih nasto- pov, pa vzlic temu pogosto igrajo. Z marljivim delom in vztrajno voljo kar sami napra- vijajo kulise ter postavijo zasli- oder v šoli. Letos so uprizorili »Verigo«, »Zupanovo Micko«, »Izdajalca«, »Begunke« in še nekaj drugih iger. Tov. Barbka Jesensek, učiteljica v Ajdovcu, je k tem uspehom mnogo pri- pomogla. Uspeh Ajdovčanov je vzpodbudil tudi mladino Sred- njega Lipočca, ki je že nasto- pila z igrjo »Begunka«. Mladi pevci imajo tudi mešani pev- ski zbor. Z narodnimi in par- tizanskimi pesmi so že več- krat nastopili. Pionirje so prite- gnili v društveno življenje s tem, da so jih vključili v igral- sko družino kulturno-umetniške- ga društva. Za pomladek pogosto nastopa s krajsimi igrami, pe- tjem in recitacijami. Tako se

že v mladih vzbuja razume- vanje za kulturo, društvo pa si vzgaja aktivno članstvo. Za zaključek solskega leta so pi- onirji pripravili telovadni nastop in nekaj pevskih točk. Gledališče SKUD »Dušan Je- reba« je pred nedavnim že de- vetič uprizorilo v Novem mestu Kreftovo dramo »Celjski grof- je«. Gostovali so z igrjo v Straži, Dolenskih Toplicah, Mokronogu, zadnjo nedeljo pa v Sentjerneju. V Mokronogu je izredno majhno dvorano napol- nilo skoraj 400 ljudi, ki so v nemoči gneči vztrajali do konca predstave. Če ne bi bilo dežja, bi si igrjo na prostem ogledalo najmanj 2000 ljudi. »Celjske grofje« bodo verjet- no igrali v kratkem tudi na prostem zvečer na Grmu; gledališče obeta svojevrstno, vsa- kakor zanimivo predstavo. A. Z.

Za živinorejsko samopomoč

Nesreča tudi v živinoreji ni- kolik ne počiva, kadar pa pride, je huda in težka, posebno pa za malega in srednjega kmeta. Tam, kjer živinorejcu govedo po nesrečnem slučaju pogine ali ga mora dati v prisilni zakol, se ubije ali pogine zaradi ku- žnih bolezni in mora živinorejec nositi škodo popolnoma sam, je to za njega lahko takšen ude- rec, da se še leta potem ne mo- re opomesti. Zato v naprednej- ših živinorejskih krajih in raz- vitezih državah kmetje svojo živino zavarujejo za primer ne- zgede pri raznih zavarovalnih zavodih ali pa se zavarujejo pri svoji živinorejski zadrugi od- nosno kmetijskem društvu.

Pri nas bi lahko živinorejski odseki pri kmetijskih združen- jih organizirali takšno zavarovan- je v obliki živinorejske samopo- moči.

Vsi člani SKZ naj bi so- lidarno jamčili vsakemu članu KZ, da mu v primeru nesreče pri živini povrneje gotov odstot- ek vrednosti te živine po ocen- tivni komisiji, ki bi jo izvolili živinorejski odsek izmed svojih članov. Kmet-zadružnik bi lah- ko tako dobil povrnjenih kakšnih 70–80% cenilne vrednosti pone- srečene živali, 20–30% pa to bi moral kriti sam. Če bi dobil po- vrnjeno škodo v celoti, to je 100%, bi se prav lahko dogajale zlorabe.

Z organiziranjem samopomoči bi lahko začeli živinorejski od- seki SKZ že sedaj, ko bodo pol- letni občni zbirki SKZ. Najbolje je, da sprejmejo sklep in po- silniške samopomoči, ki ga naj pripravijo in predložijo živinorej- ski odsek. Na občnem zboru KZ naj bi se tudi določil znesek, za katerega jamči vsak zadrū- nik za živinorejsko samopomoč. Ta znesek naj bi se določil po številu živine, ki jo zadrūžnik redi in po približnem številu poginov, ki so posledica nesre- de v okviru dotične kmetijske za- druge. Stvar kmetov je, ali pla- čajo ta znesek naprej, ali za njega samo jamčijo. Vsekakor je plačilo vnaprej mnogo boljše, saj je brez dvoma ponesrečenju potrebno takoj pomagati, zato je treba imeti denar pri roki. Kdor hitro da, dvakrat da!

»Lepo te prosim, France, vsta- ni! Zdi se mi, da je nekdo pod posteljo.«

Navedel sem samo nekoliko misli o živinorejski samopomoči, bilo pa bi dobro, da se še kdo drug oglasi s kakšno pametno. Od združne zavesti in zrelosti za skupno delo pa je odvisen uspeh. Inž. Linzner Rado

Jaroslav Hašek:

BOŽJA SLAVA

Da, xje nadaljeval in puhnili oblaček dima v zraka, poglejta, kako se vnovji dim dviga pod nebo kot sprajna daritev. Ve- dita, da kadim le iz spoštovan- ja do teh pobožnih delavcev črnih obrazov, ki so, hvaleč boga za dobro letino, tako vrli kristjani. Da, blagorodji, v vsem morata videti roko stvar- nika. Poglejta kar koli okrog sebe, vse je pomnik božje sla- ve. Ali vidita, kako pestro se narava poslika jeseni, kako listi tamle v gozdu sijajo v vseh mogočih barvah. Nad vsemi pa kraljuje s svojo pre- lepjo barvo ognjeno žareča je- rebika. Stvarnik se je spomnil na nas v svoji neskončni mi- losti. To, blagorodji, je božja slava. Bog pa ni hotel samo, da bi se uboga človeška bitja s temi barvami navdihnila za opevanje božje slave in nes- končne modrosti. Stvarnik ve- solja, kot pomočnik ljudstvu v vseh njegovih nadlogah, prav dobro ve, kaj človek potrebuje. Zato pusti dozoreti okusno sadje, pa tudi reče jagode jerebik stori ljudem užitne. Clo- pletvo že od pomnenja trpi od raznih boleznih, telesnih in du- šnih. Shirano telo povzroči, da shira človeku še duh, toda bog izdeleč pobožnega rodu črnece. Glejta, blagorodji, prižgal si jo bom z vročo ljubeznijo do stvarnika, ki varuje plantaže v Zapadni Indiji pred nezgo-

Gospod Peter je s pobožnim pogledom potegnil iz malhe svojega talarja trebusasto ste- nenko jerebikovca, skrnil z globokimi požirki rujni liker, dvignil glavo proti nebu in bil brezmejno blažen...

Položil je zraven sebe stek- lenico jerebikovca in nadalje- val: »Da, blagorodji, neskončno božje usmiljenje nam daje tako pobudo za raznovrstna premi- šljanja; in najlepše se je vda- ti premišljanju prav tu v božji naravi v kateri najmanj- ši hrošček hvali božjo slavo. Poglejta, kako prijetno je tu- kaj! Na loki so cvetlice, tu

zajec beži in kako ustrelenj pade, da bi po neskončni bož- ji milosti poslušil ljudem za okusno jed. In ravno zajčji hrbet, ocvrt na smetani, je ta- ko brezmejno okusen, da prav z njim izpričuje človek svojo neznanost v primeri s Stvar- nikom, kajti brez njegove volje in vroče ljubezni do nas ubo- gih grešnikov bi nihče ne mo- gel takole seči v malho in raz- viti iz papirja tak lep kos pe- čenega zajca, kakor to zdajle jaz delam. Vprašam vaju, bi bedni in grešni človek lahko storil kaj takega brez božje pomoči?

In ko zarežem z nožem, je nadaljeval, odrezal pošten kos zajčje pečenke in si ga zatla- čil v usta, takrat šele jasno doumem vso božjo slavo za člo- veške otroke in zagledam pred seboj vso naravo, najpopolnej- še delo Stvarnika.

Poplahlil je zajca z jerebi- kovcem in nadaljeval: »Kako bridko je človeško življenje, kako ubogo je človeško bitje in kako neskončno bedno bi bilo, če bi mu bog odvzel spa- nec! Kakšne himne bi se lahko napisale v trenutkih, ko človek utrujen počasi tone v spanje. In kaj šele, če mu bog pošlje krepilni spanec pod širnim ne- bom, v božji naravi, ko člo- vek zaspri sredi božje slave z molitvijo na ustih!...«

Castiti gospod Peter si je dal roke pod glavo in čez trenutek je že bilo slišati njegovo mirno smrčanje. Sredi senožeti sta pa sedela njegova gojenca in osuplo po- slušala, kako sredi te božje slave njun vzgojitelj piska skozi nos.

Kdaj bo konec tak'h družinsk h prep rov

Posestnica iz Rodin pri Treb- njem, Jožefa Uhar, ima štiri od- nosne sinove; vsi štirje so sposo- bni, da lahko prevzamejo vodstvo kmetije z ramen postarane in že

sključene matere. Tu pa je tista tečava, ker so štirje. Mati trdi, da ima vne enako pri srcu. Sin France je že imel njeno besedo, da bo on gospodar. Na ta račun se je poročil, toda nevesta ni po- gođu materi, in čeprav je doma delal in pomagal pri kmetiji, ma- ti o izročitvi posestva ni hotela nič več slišati. Ko se je poročil, je izgubil topel kotichek v mater- nem srcu, obenem je pa spoznala, da ji dela škodo in nagaja. Začel se je razdor med brati. Iz Ljub- ljane se je vrnil od časa do časa tudi brat Friderik, ki je tam v službi, in mati mu je Franceta prikazala v slabi luči. Tako je prišlo v noči od 11. na 12. oktober v hlevu do pretepa med brati. Pri pretepu je je France skupil po glavi z robotim predmetom tako, da mu je udarec zlomil čelno kost nad levim ošesom, da je padel v nezavest. S takojšnjo operacijo so mu v bolnišnici rešili življenje.

Obračun tega pretepa je bil na okrožnem sodišču v Novem mes- tu, kjer sta se zagovarjala brata Nace in Eric. Na žive in mrtve sta zadrževala in dokazovala, da sta med ruvanjem France in Eric padla v hlevu po tleh, in sicer France tako nerodno, da je padel pod zadnje noge žrebič, ki se je splašila in ga brcnila z nepodko- vanim kopitom v čelo ter mu prizadelala poškočko. To trditve je ovrglo pričevanje zdravnika izvedenca, ki je navedel, da ude- rec ni podoben udarcu kopita, pač pa je bil zadan z robotim, konič- castim predmetom. Zanimivo je, da je bajko o udarcu žrebič z neverjetno trdotovnostjo pritru- tujen počasi tone v spanje. In kaj šele, če mu bog pošlje krepilni spanec pod širnim ne- bom, v božji naravi, ko člo- vek zaspri sredi božje slave z molitvijo na ustih!...«